

KONCEPCE ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVY A OSVĚTY MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

2020

KEVVO MSK 2021+

Objednatel

Moravskoslezský kraj
28. října 117
702 18 Ostrava

Zpracovatel

RNDr. Radim Misaček
Fojtská 574
739 24 Krmelín

Tým zpracovatelů:

RNDr. Radim Misaček

Mgr. Renata Vojkovská

Obsah

ÚVOD.....	1
A) ANALYTICKÁ ČÁST	2
A.1 Terminologie.....	2
A.2 Právní východiska a struktura zajištění EVVO v ČR.....	4
A.3 změny prostředí EVVO v MSK od poslední aktualizace.....	5
A.4 strategické a operativní dokumenty ovlivňující EVVO v MSK	7
A.5 EVVO v dalších krajích	16
A.6 Přehled subjektů EVVO v Moravskoslezském kraji.....	18
Program Skutečně zdravá škola	21
A.7 Formalizace analytických zjištění	29
B) NÁVRHOVÁ ČÁST	34
B.1 okruhy problémů a Přehled navrhovaných opatření	34
B.2 Strategické cíle.....	35
B.3 Souhrnný návrh opatření k realizaci koncepce EVVO	37
B.4 specifické dopady epidemie SARS 2–COV na uplatňování EVVO	51
ZÁVĚR	52

Seznam zkratk

AS MSK	Strategie adaptace MSK na dopady změny klimatu
CE	oběhové hospodářství (circular economy)
Covid – 19	označení koronavirové pandemie, způsobené virem SARS – Cov 2
ČOV	čistírna/y odpadních vod
EASME	jednotka Evropské komise, zodpovědná za komunitární programy EU
EMAS	environmentální management a auditing
ESIF	strukturální fondy EU
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FFF	Fridays for Future (hnutí mládeže na ochranu klimatu)
Green Procurement	Zelené nakupování, způsob podpory firem, produktů i služeb, které respektují ochranu ŽP a klimatu
CHKO	chráněná krajinná oblast
IAD	individuální hromadná doprava
ITI	integrovaná územní investice (nástroj územní dimenze)
IP LIFE COALA	Integrovaný projekt LIFE v oblasti adaptace na změny klimatu
JTF	Transformační fond EU
KEVVO	Koncepce Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
MA-21	místní Agenda 21
MEC	Moravskoslezské energetické centrum
MSIC	Moravskoslezské inovační centrum
MSID	Moravskoslezské investice a development
MSK	Moravskoslezský kraj
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
MZCHÚ	Maloplošné zvláště chráněné území
NDT	národní dotační tituly (komplementární k ESIF)

Aktualizace Koncepce EVVO MSK – KEVVO MSK 2021+

NPŽP	Národní program Životní prostředí
OP JAK	operační program MŠMT ČR Jan Ámos Komenský
OPŽP	operační program Životního prostředí
OŘ KÚ MSK	organizační řád KÚ MSK
OZE	obnovitelné zdroje energie
POHO 2030	projekt rozvoje pohornické krajiny
PUM	program udržitelné mobility
RE:START	Strategie podpory znevýhodněných oblastí ČR (ÚK, MSK, KK)
SRChR MSK	Strategie rozvoje chytrého regionu MSK
SR MSK	Strategie rozvoje MSK 2019-2027
SRR ČR	Strategie regionálního rozvoje ČR 2021-2027
SP EVVOaEP	Státní program EVVO a environmentálního poradenství ČR
VZCHÚ	Velkoplošné zvláště chráněné území (CHKO)
ŽP	Životní prostředí

ÚVOD

„Aktualizace Koncepce environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty v Moravskoslezském kraji“ (dále také KEVVO MSK) byla zadána v roce 2019 v souladu s požadavkem původní Koncepce EVVO MSK z roku 2004, obsahujícím doporučení k pravidelné aktualizaci koncepce. V období od schválení původní Koncepce EVVO MSK proběhlo několik aktualizací (poslední z nich v roce 2014), které byly standardně doprovázeny zpracováním nového Akčního plánu. Poslední Akční plán byl zpracován v roce 2014 na období 2015-2017. Návrhové období aktualizace koncepce je stanoveno na léta 2021-2027, aby korelovalo se Strategií rozvoje Moravskoslezského kraje, resp. s novým programovým obdobím EU. Návrh nového Akčního plánu je připraven na léta 2021-2023 a společně s vyhodnocením předchozího Akčního plánu je zařazen v příloze Koncepce.

Návrh tohoto dokumentu obsahuje:

- Terminologii a platnou legislativu
- Popis změny prostředí EVVO ve srovnání s rokem poslední aktualizace (2014)
- Informace o aktérech EVVO v mimoškolní i školní oblasti, základních programech a aktivitách EVVO
- SWOT analýzu EVVO pro oblast mimo školství i školství
- Rámec daný platnými koncepčními dokumenty na území ČR a kraje
- Návrh strategických cílů
- Návrh opatření a typových aktivit

Příloha obsahuje:

- Vyhodnocení Akčního plánu na léta 2015 – 2017
- Návrh Akčního plánu na léta 2021 – 2023

A) ANALYTICKÁ ČÁST

A.1 TERMINOLOGIE

Základní termíny v oblasti EVVO vycházejí ze základních pojmů - udržitelný rozvoj, ekologie a životní prostředí (včetně užívaného adjektiva environmentální). Přijetí i užívání těchto termínů je již oproti minulosti ustáleno, až na přetrvávající přívlastek „ekologický“, nadále užívaný v nesprávném kontextu namísto vhodnějšího přívlastku „environmentální“. V následujícím textu je uveden stručný přehled používaných pojmů.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO) je pojem, který postupně nahrazuje dříve téměř výhradně používaný termín *ekologická výchova*. Preference termínu *environmentální* ve spojení s výchovou a vzděláváním oproti termínu *ekologický* a jejich nesprávné používání, si například vynutilo zdůvodnění v předmluvě k předchozímu Státnímu programu EVVO a EP v ČR. Termín environmentální vzdělávání, výchova a osvěta uvádí jako výhradní řada platných dokumentů, zejména Státní politika životního prostředí ČR.

Termín *ekologická výchova* však nadále zůstává součástí legislativy ČR, např. v rámci § 77a, odst. 4, písm. w) zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je krajům uloženo spolupracovat s ostatními správními orgány a úřady na zajišťování *ekologické výchovy a vzdělávání*. Terminologickou nejednoznačnost odstranily v některých případech až novely původních předpisů, např. zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace v ŽP, ve znění pozdějších předpisů, který změnil původní termín na standardní „environmentální vzdělávání, výchova a osvěta“ až v novele více než 10 let po původním schválení.

A pochopitelně terminologii EVVO striktně užívá Státní program EVVO v ČR, který mj. věnuje významnou část svého obsahu popisu vývoje terminologie. Z řady definic EVVO uvádíme formulaci vzdělávacího cíle EVVO, tak jak je uveden ve zmíněném Programu: obecný vzdělávací cíl EVVO lze definovat jako „rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpříznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí“, přičemž „environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků“.

Environmentální poradenství (dále i EP)

Nezbytnou součástí EVVO je environmentální poradenství. Environmentální poradenství natolik souvisí s problematikou EVVO, že poslední verze státního programu již obsahuje oba termíny: Státní program EVVO a EP v ČR. Lze jej charakterizovat např. jako: „soubor služeb, které pomáhají občanům i specifickým cílovým skupinám při řešení konkrétních otázek a životních situací souvisejících s životním prostředím. EP je založeno na přímé komunikaci s klientem a na nabídce objektivních expertních rad, které pomohou při řešení klientova dotazu či situace“.

Kvalifikované environmentální poradenské služby jsou zajišťovány na národní, regionální i místní úrovni. Vykonává zprostředkující roli mezi občanem a veřejnou správou tím, že vycházejí ze znalosti legislativy, státních, regionálních i lokálních environmentálních koncepcí a rozvojových programů. Usnadňují tak

veřejnosti i specifickým cílovým skupinám orientaci v ochraně životního prostředí, v dodržování legislativy, využívání ekonomických i dobrovolných nástrojů a v požadavcích na udržitelnou výrobu a spotřebu.

Udržitelný rozvoj

Dalším termínem, který je pro potřeby koncepce potřeba charakterizovat, je pojem „udržitelný rozvoj“.

Nejnámější stále používaná definice je připisována bývalé ministerské předsedkyni Norska G.H. Brundtlandové (1987). Od té doby se původní anglický termín *sustainable development* značně rozšířil a vynutil si příslušné jinojazyčné jazykové ekvivalenty. Původní definice je nejlépe doplněna – dle názoru zpracovatelů – nejvýstižnější charakteristikou vytvořenou Ing. Josefem Vavrouškem¹. Další zajímavou definicí je komplexní definice zpracovaná sociálním ekologem Dr. Ivanem Ryndou. V této části dokumentu je použita pouze definice ze zákona o životním prostředí č. 17/1992 Sb., obsahující původní (byť ne zcela správný) překlad formou *trvale udržitelný rozvoj*:

„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.

Od samého počátku však část odborné veřejnosti používala jako český ekvivalent pouze termín s jednoduchým přívlastkem *udržitelný rozvoj*, který lépe vystihuje obsah anglického pojmu a nemůže být vzhledem k absenci přívlastku „trvale“ trvale zlehčován jeho odpůrci.

Životní prostředí

Pojem *životní prostředí* je naprosto standardně používán, byť částí veřejnosti je i nadále zaměňován termínem *ekologie (ekologický)* namísto *životní prostředí (environmentální)*.

Definice opět vychází ze zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí: *„Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie“.*

Závěr k používané terminologii

V dalším textu jsou tedy preferovány pojmy „environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (ve zkratce EVVO), „udržitelný rozvoj“ (ve zkratce UR) a „životní prostředí“ (ve zkratce ŽP). Ostatní termíny jsou použity pouze v případě odůvodněné nezbytnosti, případně v rámci citací.

¹ Ministr vlády ČSFR – předseda Federálního výboru pro životní prostředí (1990-1992)

A.2 PRÁVNÍ VÝCHODISKA A STRUKTURA ZAJIŠTĚNÍ EVVO V ČR

Základním právním předpisem, který upravuje oblast EVVO v ČR je již citovaný zákon č.17/1992 Sb., o životním prostředí, především prostřednictvím § 16:

„Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách“.

Výchovu a vzdělávání v oblasti životního prostředí dále upravuje již rovněž citovaný zákon č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který § 77a, odst. 4, písm. w) upravuje povinnosti krajů „spolupracovat s ostatními správními orgány a úřady na zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání.“

Jednou ze základních podmínek účinné EVVO je dostupnost informací v oblasti životního prostředí. Informace o stavu životního prostředí, jeho složkách, případně činnostech, které by mohly vést ke změně stavu, apod. upravuje zákon č. 123/98 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Jeho novela, schválená v roce 2009 v § 13, odst. 5-7 pro kraje stanovuje:

(5) Kraje v samostatné působnosti:

- a) zpracovávají, koordinují a aktualizují krajské koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále jen "krajská koncepce") vycházející ze Státního programu, a
- b) podporují rozvoj environmentálního poradenství.

(6) Kraje umožňují obcím v samostatné působnosti podílet se na realizaci krajských koncepcí a vytvářet v této oblasti vlastní programy.

(7) Orgány veřejné správy s výjimkou organizačních složek státu mohou k podpoře environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty zřizovat zvláštní fondy.

Kromě výše uvedených se k problematice EVVO přímo či nepřímo vztahuje několik desítek právních předpisů, počínaje Ústavou České republiky (čl. 7). Jejich úplný výčet není nezbytné uvádět.

Z podzákoných předpisů a dokumentů je potřeba zdůraznit především Státní program Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016 - 2025. Státní program byl přijat v roce 2016 usnesením vlády ČR a mimo jiné uložil všem členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů tento Program realizovat. Program byl zveřejněn ve Věstníku vlády pro informaci krajů a obcí. V pravidelných intervalech má ministr životního prostředí předkládat vládě informaci o realizaci akčních plánů, další zpráva má být připravena v roce 2021.

Státní program EVVO a EP na léta 2016 – 2025 formuluje pro úroveň krajů řadu doporučení, které jsou citovány podrobně níže v této koncepci.

A.3 ZMĚNY PROSTŘEDÍ EVVO V MSK OD POSLEDNÍ AKTUALIZACE

V období mezi lety 2014 – 2020 došlo k několika zásadním změnám, které měly vliv na prostředí EVVO MSK. Další změny lze očekávat v návrhovém období koncepce, které odpovídá novému programovému období EU 2021-2027. Vzhledem k tomu, že jeho obsah ještě není finalizován (o nové kohezní politice se stále jedná, rozpočet EU není uzavřen a navíc v souvislosti s epidemií Covid-19 se připravuje realokace původního návrhu rozpočtu EU), lze budoucí dopady pouze odhadovat. Níže v této kapitole tak jsou jednotlivé externí vlivy na prostředí EVVO rozčleněny na minulé vlivy (bez významných dopadů), nové vlivy (převážně s významnými dopady) a budoucí vlivy s očekávanými dopady v návrhovém horizontu koncepce. Základní popis s hlavními vyplývajícími zjištěními je pak uveden v analytické kapitole (výše jmenované externí vlivy tvoří hrozby či příležitosti SWOT analýzy), a podmiňují také některá nová opatření a nástroje.

V předchozím období od poslední aktualizace se na prostředí EVVO v MSK začala projevovat řada fenoménů. Jedná se především o externí vlivy, které představují nové výzvy a něž kraj reagoval mj. přijetím nových strategií rozvoje dotčených oblastí. Ty pak do jisté míry tvoří i rámec pro (aktualizaci) KEVVO, neboť na ně musí KEVVO MSK reagovat, resp. z nich vycházet. Nové rámce, stanovené novými strategiemi kraje, tvoří spolu s analytickými zjištěními zdroj pro návrhovou část koncepce. Jedná se především o tyto skutečnosti:

- Rozvoj Smart Cities - v MSK reprezentovaný Strategií rozvoje chytrého regionu MSK 2017-2023 (2017)
- Reformulace úkolů stávajících, a vznik nových organizací krajské korporace, zejména MEC, MSIC a MSID, které rozšířily své činnosti na oblast mitigace, adaptace na dopady změny klimatu, oběhové hospodářství, ad., a také na související environmentální a klimatickou osvětu a poradenství (od r. 2017)
- V rámci přípravy na nové programové období EU byla zpracována Strategie rozvoje MSK 2019-2027 (2019), která sice standardně obsahuje opatření v oblasti EVVO, ale nově ve významném rozsahu a s rozšířením na oblast ochrany klimatu a adaptací a oběhové hospodářství. Na národní úrovni se problematika ochrany klimatu stala také významnou součástí Strategie regionálního rozvoje ČR 2021-2027 (2019).
- V roce 2019 se začal projednávat také nový zákon o odpadech, který reaguje na „balíček oběhového hospodářství EU“, který významně mění přístup k odpadovému hospodářství v EU a tím i v ČR, zejména z hlediska posílení prevence vzniku odpadu, již při tvorbě budoucího produktu. Projednávání bylo v době zpracování aktualizace KEVVO stále přerušeno.
- Dopady změny klimatu, které se různou formou projevují v životě kraje, popsala a návrh opatření formulovala Strategie adaptace MSK na dopady změny klimatu (2020); v situaci, kdy samostatné strategie adaptací již mají i některá města v MSK (Ostrava, Opava, Kopřivnice, Hlučín, ad.). Strategie na úrovni kraje je však v ČR první.
- Jedním z nástrojů realizace výše uvedené AS MSK se může stát 10ti letý projekt z komunitárního programu EU LIFE – klima, Integrovaný projekt LIFE COALA. Ten je sice zaměřen na celé území kraje, ale zvláštní pozornost věnuje území transformace pohornické krajiny Karvinska a EVVO tvoří významnou součást jeho obsahu. V době zpracování KEVVO MSK byla žádost o kofinancování

projektů 2020 stále projednávána EASME EU a souběžně byl podán koncept žádosti pro období IP LIFE 2021.

- Ve stejné době (2019-2020) se rýsuje organizační i finanční rámec transformace na bezuhlíkovou ekonomiku s dopady nejen na strukturu hospodářství MSK (ČR), ale také na funkční využití části Moravskoslezského kraje (viz výše uvedení pohornická krajina Karvinska). Na podporu změn slouží mj. připravované projekty transformace soustředěné v projektu POHO 2030, a další dílčí aktivity v oblasti elektromobility a využití vodíku, ad. Realizaci transformace pak mohou podpořit nové finanční nástroje EU, jako např. transformační fond EU JTF (financování prostřednictvím OP Transform), nebo stávající nástroje územní dimenze RE:START, ITI Ostravské metropolitní oblasti, ad.
- Pro nové programové období je významná nejen role ochrany klimatu v rámci nové připravované kohezní politiky EU (viz cíl Zelenější Evropa), ale také Green Deal a další nástroje. Na úrovni ČR pak příprava operačních programů ESIF, v nichž z hlediska EVVO i adaptací na dopady změny klimatu hraje (nově) roli OPŽP 2021-2027.
- V průběhu zpracování aktualizace KEVVO se ve všech oblastech života kraje významně projeví dopady pandemie Covid 19. Dopady pandemie na oblast ŽP a klimatu tvoří samostatnou podkapitolu v závěru dokumentu.

Výše uvedené externí vlivy ovlivňují významně prostředí EVVO MSK a uplatnily se v návrhu opatření na nové programové období i v návrhu Akčního plánu na období 2021-2023.

A.4 STRATEGICKÉ A OPERATIVNÍ DOKUMENTY OVLIVŇUJÍCÍ EVVO V MSK

V této části analýzy jsou zmíněny strategické a operativní dokumenty, které ovlivňují cíle EVVO na nadnárodní (EU), národní (ČR) a krajské úrovni. Vzhledem k tomu, že krajské dokumenty vycházejí až na výjimky z připravovaných evropských i národních dokumentů (viz např. AS MSK respektující Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, Strategie rozvoje MSK 2019 - 2027 analogicky reflektující SRR ČR 2021-2027), zmiňujeme v této kapitole pouze základní rámec na evropské úrovni a z národních dokumentů pouze Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025, Státní politiku ŽP ČR 2012(16) – 2020 a SRR ČR 2021-2027.²

V úvahu je potřeba vzít, že kraj není povinen respektovat všechny dokumenty na nadnárodní úrovni a z národních dokumentů pouze ty (nebo jejich části), které jsou relevantní pro územně samosprávné celek (zpravidla ve formě doporučení či metodik). Nicméně jak z hlediska návaznosti na výkon EVVO v celé ČR, tak i z praktického hlediska možnosti využití financování nad/národních zdrojů je základní soulad namístě.

1.1. Dokumenty na úrovni EU

Návrh Nové politiky soudržnosti EU 2021-2027 (zatím neschválený návrh)

Z dokumentů na evropské úrovni uvádíme v této chvíli pouze (novou) Politiku soudržnosti EU, která je na úrovni Evropské unie východiskem pro řadu politik České republiky a potažmo i krajů pro období 2021-2027. Zatím neschválená Politika soudržnosti EU pro období 2021 - 2027 navrhuje pět politických cílů, z nichž se oblasti životního prostředí věnuje cíl 2. *Zelenější Evropa* - s nízkými emisemi uhlíku, podporou čistého a spravedlivého přechodu (transformace), zelených a modrých investic, oběhového hospodářství, přizpůsobení se změně klimatu a předcházení rizikům. Z myšlenkového základu vychází také Green Deal, který by se měl stát rámcem rozvoje v programovém období 2021-2027.

Z hlediska EVVO v MSK je důležitá podpora adaptačních opatření na dopady změny klimatu (viz modrozelená infrastruktura, adaptace) a oběhového hospodářství. V těchto oblastech lze především očekávat finanční zdroje i potřebu vzdělávací a osvětové činnosti.

1.2. Dokumenty na úrovni ČR

Program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025 (dále také Program)

Uvedený Program lze chápat jako základní dokument, ovlivňující aktualizaci koncepce EVVO MSK. Program byl přijat až po poslední aktualizaci KEVVO MSK, takže přináší posun ve vnímání cílů EVVO v ČR. Na druhé straně ještě nemohl reflektovat přípravu programového období EU 2021-2027, a proto jej nelze ve všech pasážích považovat za aktuální. Níže uvedený rámec, který se vztahuje k aktualizaci KEVVO MSK, je tedy

² Úplný přehled souvisejících dokumentů lze nalézt ve Státním programu EVVO a EP 2016-2025, text v KEVVO MSK lze tedy chápat jako doplnění informací Programu

výběrový a reflektuje především aktuální cíle a úkoly, spojené s vývojem oblasti ŽP (viz také OPŽP 2021-2027) a jevy popsané v podkapitole A.1. Změny v oblasti EVVO od poslední aktualizace.

Program vychází z premisy, že na jeho cílech se podílí pestré spektrum subjektů – vedle orgánů státní správy, pro něž mohou být opatření programu stanovena jako závazná, také kraje, obce a města, školy, a specializovaná zařízení pro EVVO a EP (střediska ekologické výchovy, ekologické poradny, NNO ad.). Program by tak měl být mj. metodickou podporou pro zpracování koncepcí EVVO krajů. Obsahuje tak i doporučení pro veřejnou správu na krajské úrovni, v jejímž rámci mj. považuje rozpočet krajské samosprávy za stabilní základ financování EVVO a EP na území kraje.

Vizi EVVO Program definuje takto: „Chceme společnost šetrnou a přátelskou ke svému životnímu prostředí, kde každý občan ČR má zajištěný přístup ke vzdělávání, výchově a informacím, které umožňují rozvoj znalostí, dovedností a motivací aktivně jednat ve prospěch životního prostředí a vytvářet společnost směřující k udržitelnému rozvoji“.

Z vize vyplývají následující strategické oblasti, které následně rozvíjejí jednotlivé cíle a opatření:

- 1) Udržitelnost systému a prostředí pro EVVO a EP
- 2) Kvalita, diverzita a inovace v EVVO a EP
- 3) Spolupráce, síťování, propojování v EVVO a EP
- 4) Posilování postavení a porozumění EVVO a EP - propagace, PR, popularizace
- 5) Vzdělávací cíle a relevantní témata EVVO a EP

V uvedených strategických oblastech, které nejsou plně přenositelné na krajskou úroveň, lze vypíchnout následující opatření a úkoly které se činnosti (a tedy i strategie) na krajské úrovni přímo dotýkají (číselná legenda odpovídá číslování 1. strategická oblast – 1.1. cíl – 1.1.1. opatření – 1.1.1.1. úkol Programu). Volnější vazbu lze nalézt téměř u všech opatření, nicméně níže uvedená doporučení jsou v Programu explicitně směřována na krajskou úroveň.

Níže jsou uvedena pouze doporučení pro kraje, plynoucí z cílů Programu:

Ad) Cíl 1.1. Instituce a lidé

- vyčlenit pracovníky odpovědné za EVVO a EP na odborech životního prostředí a odborech školství
- pověřit koordinátora EVVO pro kraj, který má respekt, zkušenosti a důvěru realizátorů EVVO a EP v kraji
- vyhlášovat každoročně dotační programy a vzdělávací zakázky pro realizaci EVVO a EP v kraji a podporovat tím udržitelnost a rozvoj krajské sítě EVVO

Ad) Cíl 1.2. Dokumenty

- pravidelně hodnotit plnění krajských koncepcí EVVO a dle výsledků hodnocení je aktualizovat, při aktualizacích zajistit soulad se SP EVVO a EP

- pravidelně rozpracovávat krajské koncepce EVVO prostřednictvím krajských akčních plánů EVVO

Ad) Cíl 1.3. Programy a prostorové a materiální zázemí SO 1

- systematicky financovat rozvoj systému EVVO a EP na svém území prostřednictvím zakázek a příspěvků, i víceletých
- vypisovat pravidelně grantová řízení pro EVVO a EP

Ad) Strategická oblast 2) Kvalita, diverzita a inovace v EVVO a EP

- nejsou uváděna explicitní doporučení pro kraje s výjimkou indikace partnerské spolupráce v rámci provádění většiny jednotlivých opatření a úkolů

Ad) Strategická oblast 3) Spolupráce, síťování, propojování v EVVO a EP

- nejsou uváděna explicitní doporučení pro kraje s výjimkou indikace partnerské spolupráce v rámci většiny jednotlivých opatření

Ad) Strategická oblast 4) Posilování postavení a porozumění EVVO a EP - propagace, PR, popularizace

- nejsou uváděna explicitní doporučení pro kraje s výjimkou indikace partnerské spolupráce v rámci téměř všech opatření

Ad) Cíl 5.4 Udržitelná spotřeba SO 5

- podporovat a rozšířit možnosti pro uplatňování environmentálních požadavků při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy, vytvořit seznam pravidel environmentálních požadavků pro výběrová řízení a nakupování, publikovat příklady zrealizovaných výběrových řízení a nákupů dle těchto pravidel.

Z výše uvedeného přehledu je zřejmé, že jak platná KEVVO MSK (a akční plán na léta 2015-2017), tak i její aktualizace na léta 2021 – 2027 (a návrh akčního plánu 2021 – 2023) neopomíjejí žádnou z uvedených strategických oblastí či explicitních doporučení pro krajskou úroveň samosprávy. Na druhé straně je zřejmé, že vzhledem k datu svého vzniku, Programu již stačil zachytit vzrůstající potřebu EVVO v oblasti ochrany klimatu i adaptací na dopady změny klimatu, ale neobsahuje některé aktuální úkoly, které se vztahují k programovému období 2021 – 2027 (např. význam oběhového hospodářství).

Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020 (aktualizace 2016)

Státní politika životního prostředí (dále jen SPŽP) pro období 2012-2020 byla schválena v roce 2013, její aktualizace proběhla v roce 2016 a v současné době se připravuje nový dokument do roku 2030 s výhledem do roku 2050 (poslední verze návrhu červenec 2020).

Návrhu nové Státní politiky ŽP ČR do roku 2030 má řadu vazeb s Programem EVVO a EP ČR 2016 – 2025, vzhledem k aktuální přípravě však zvýrazňuje současné priority (klíma, oběhové hospodářství, ad.). Návrh aktualizace KEVVO MSK 2021-2027 je se současným návrhem SPŽP 2030 v souladu.

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+

SRR ČR 2021+ je základním koncepčním dokumentem v oblasti regionálního rozvoje a nástrojem realizace regionální politiky a koordinace působení ostatních veřejných politik na regionální rozvoj. Hlavním smyslem SRR ČR 2021+ je identifikovat, ve kterých tematických oblastech je potřebný či žádoucí územně specifický přístup a definovat jaké (odlišné) intervence by měly být realizovány v odlišných územních kontextech tak, aby docházelo k podpoře konkurenceschopnosti a ke snižování regionálních disparit a nalézání řešení podporujících udržitelný rozvoj území. Významná součást SRR ČR 2021+ je věnována ochraně klimatu, nutnosti adaptace na dopady klimatické změny a také nezbytnosti vzdělávání v této oblasti.

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ má pro KEVVO MSK 2021-2027 význam z hlediska územní dimenze opatření.

Operační program Životní prostředí 2021-2027 (verze září 2020)

Financování části EVVO je v současném znění OP zakotveno zejména v souvislosti s ochranou klimatu a adaptací na dopady jeho změny. Proto je níže uveden specifický cíl, který má nejužší a explicitně stanovenou vazbu k EVVO a jehož naplňování bude prostřednictvím OPŽP 2021-2027 po jeho schválení financováno.

Specifický cíl 1.2 Podpora přizpůsobení se změnám klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám

Vybrané příčiny problémů, které bude specifický cíl řešit:

- Nedostatečné zázemí environmentálních center
 - kapacita a stav center jsou nedostatečné pro zvýšení povědomí o změně klimatu – Česko patřilo v roce 2019 ke státům EU, kde je vnímání hrozeb plynoucích ze změny klimatu nejnižší; na velmi nízké úrovni je i ochota změnu klimatu řešit.

Typová aktivita: Investice do modernizace vzdělávacích environmentálních center.

Přestože je uvedená aktivita zařazena pouze ve specifickém cíli 1.2., lze předpokládat, že má průřezový dopad na všechny ostatní cíle.

Význam EVVO pro oblast klimatu je zvýrazněn také v návrhu implementace, kdy má být jako jedna z osmi tematických pracovních skupin zřízena TPS strategický cíl 1.3 C – Podpora přizpůsobení se změnám klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám se zaměřením na oblast Enviromentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Obdobně bude zřízena TPS i k oběhovému hospodářství. Tematické pracovní skupiny by měly zahrnovat i zástupce samosprávy.

Návrh operačního programu ŽP bere v úvahu význam EVVO, zejména v rámci podpory vzdělávání, výchovy a osvěty v oblasti adaptace na dopady změny klimatu.

Z připravovaných dokumentů na národní úrovni je potřeba vzít v úvahu také strategii Cirkulární Česko 2040.

1.3. Dokumenty na úrovni Moravskoslezského kraje

Kromě dokumentů na národní úrovni, především Programu EVVO a EP ČR 2016-2025 vstupují do aktualizace KEVVO MSK také cíle a opatření, které byly v rámci platných dokumentů schváleny na krajské úrovni, a u nichž je EVVO podmínkou jejich úspěšné realizace. V této souvislosti se jedná o 3 základní dokumenty, z nichž lze převzít příslušná opatření, která ovšem musí korelovat také se zjištěními SWOT analýzy KEVVO. Jedná se – hierarchicky z hlediska relevance - o tyto dokumenty:

- Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019 – 2027 (2019)
- Strategie adaptace MSK na dopady klimatické změny (2020)
- Strategie rozvoje chytrého regionu MSK 2017-2023 (2017)

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019 – 2027 (2019)

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019 – 2027 byla připravena ve spolupráci se širokým týmem expertů, prošla posuzováním vlivů na ŽP (SEA), byla schválena zastupitelstvem kraje. Lze ji tedy považovat za dokument, jehož opatření jsou aktuální a plně platná i pro aktualizaci KEVVO MSK. Samotná SRMSK obsahuje 6 prioritních tematických oblastí a 28 strategických oblastí změn. Na EVVO je přímo zaměřena strategická oblast změny **4.5. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta**, ale prioritní tematická oblast, v níž je zařazen Čistější a zelenější kraj, obsahuje i další strategické oblasti změny, které se k problematice vztahují, resp. jsou cílem intervencí EVVO (ovzduší, oběhové hospodářství a odpady, adaptace na změnu klimatu, ad.). Také další prioritní tematické oblasti (Propojenější a chytřejší kraj a Atraktivnější a kulturnější kraj) obsahují strategické oblasti změny se vztahem k EVVO (udržitelná mobilita, ochrana přírodního dědictví, ad.).

Jedním ze zdrojů pro upravená opatření Aktualizace KEVVO MSK 2020 je proto opatření a související typové aktivity SRMSK, které vyplynuly z diskuse širokého fóra odborníků pracovní skupiny Zelenější a čistější kraj a v návrhu aktualizace KEVVO 2020 je nezbytné je respektovat:

4.5. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Strategický cíl: Rozvíjet EVVO s cílem lepšího zapojení veřejnosti do řešení problematiky ŽP kraje

Opatření: a) Leadership kraje v oblasti EVVO

Vybrané typové aktivity:

- Zapojení hot-spotů MSK (ZOO Ostrava, VŠB-TUO, ad.) do systému EVVO v kraji
- Podpora místní Agendy 21 v obcích
- EVVO odborníků, jejichž činnost má dopady na životní prostředí (vytápění, voda ad.)

b) Zapojování veřejnosti do řešení problematiky životního prostředí

Vybrané typové aktivity:

- Osvětové a vzdělávací akce pro veřejnost
- Podpora EVVO ve školách

Z ostatních strategických oblastí změn a příslušných opatření / typových aktivit je potřeba pro účely aktualizace KEVVO MSK 2020 vzít v úvahu ty, které popisují cílové oblasti, na něž by se měla KEVVO v kraji zaměřit. Vybrána jsou především ta opatření, která nejsou bez zapojení veřejnosti splnitelná, a která jsou veřejností nejvíce ovlivnitelná.

4.1. Čisté ovzduší

Vybraná opatření:

- Zlepšit kvalitu informací o znečištění ovzduší
- Nadále snižovat emise z malých zdrojů znečišťování ovzduší (platí pro domácnosti)
- Snižovat emise z dopravy (platí zejména pro IAD)

4.2. Prevence vzniku a využití odpadů

Vybraná opatření:

- Podporovat prevenci vzniku odpadů (implementace principů oběhového hospodářství)
- Přizpůsobit nakládání s odpady cílům EU (re-use, materiálové a energetické využití odpadů, ad.)

4.3. Adaptace na dopady klimatické změny

Vybraná opatření:

- Zlepšit adaptaci kraje na dopady klimatické změny
- Podpořit adaptaci cestovního ruchu na klimatické změny

4.4. Šetrné využívání krajiny

Vybraná opatření:

- Chránit a šetrně využívat krajinu (zapojení veřejnosti, obcí, zemědělců, ad.)
- Rozvíjet aktivity cestovního ruchu mimo ZCHÚ

5.3. Přejít k nízkouhlíkové a bezemisní dopravě

Vybraná opatření:

- Jít příkladem k zavádění nízkouhlíkové a bezemisní dopravy na úrovni krajské korporace

5.5. Integrovaný záchranný systém

Vybraná opatření:

- Podporovat preventivní a edukační programy (v oblasti bezpečnosti)

6.1. Kulturní a přírodní dědictví

Vybraná opatření:

- Podporovat mobilitu, vzdělávání a síťování v oblasti kulturního a přírodního dědictví (včetně vzdělávání a osvěty obyvatel)

6.3. Komunity a veřejné prostory

Vybraná opatření:

- Posilovat roli občanské společnosti a komunitně vedený místní rozvoj, aktivizovat místní potenciál (vzdělávání k udržitelnému rozvoji MA21)

Výše uvedená opatření (případně i typové aktivity) byla zahrnuta mezi zdroje opatření KEVVO MSK 2020.

Strategie adaptace MSK na dopady klimatické změny (2020)

Strategie adaptace Moravskoslezského kraje na dopady klimatické změny je první adaptační strategií na krajské úrovni v ČR a tedy i prvním případem implementace Národní adaptační strategie ČR (2017). Tato skutečnost mj. zakládá i roli MSK, jako pilotního regionu v oblasti adaptací a lze očekávat, že analogické strategie v dalších krajích budou metodicky čerpat z přístupu MSK. Přestože adaptační strategie je primárně zaměřena na jeden z cílů EVVO, tedy adaptaci na změnu klimatu, resp. částečně i na mitigaci (snížení vlivů na klima), obsahuje konkrétní osvětové a vzdělávací prvky které by KEVVO měla respektovat (AS MSK explicitně uvádí, že klimatické problematice by se ve zpracovávané aktualizaci KEVVO MSK měla věnovat adekvátní pozornost). Níže jsou uvedena vybrané tematické oblasti (primárně s osvětovými opatřeními):

3.8. Obyvatelstvo a zdraví

Vybraná opatření:

- **Klimatická osvěta** (informační kampaně a další aktivity). Doporučovány jsou následující kampaně, s nimiž by se mělo začít:
 - zajištění správné péče o citlivé skupiny obyvatel při vlnách veder,
 - omezení spotřeby pitné vody a šetření vodních zdrojů,
 - informování o aktuální kvalitě ovzduší, doporučení chování minimalizující zdravotní rizika.

3.4. Ochrana přírody a krajiny, ekologická stabilita a zemědělství

Vybraná opatření:

- Podpora biodiverzity a adaptačních opatření v zemědělské krajině – včetně podpory informovanosti a poradenství

3.6. Urbanizovaná krajina

Vybraná opatření:

- Zvyšování podílu propustných povrchů, vodních ploch a zeleně
- Snížení spotřeby vody a zadržování srážkové vody
- Adaptační opatření na budovách

3.9. Doprava

Vybraná opatření:

- Podpora udržitelných forem dopravy (podpora hromadné dopravy, cyklo a pěší dopravy)

3.10. Cestovní ruch a kultura

Vybraná opatření:

- Osvěta v oblasti dopadů klimatické změny (využití kulturních zařízení pro osvětu v oblasti klimatu)

3.12. Mimořádné události a bezpečnost

Vybraná opatření:

- Resilience komunit, bezpečnost a prevence

3.13. Systémová opatření pro podporu adaptací

Vybraná opatření:

- Vzdělávání a osvěta – příklady typových aktivit:
 - Podpora organizace vzdělávacích seminářů, workshopů a konferencí (např. v rámci Dne Země, Evropského týdne udržitelného rozvoje)
 - Podpora tematických osvětových kampaní pro veřejnost
 - Zahrnutí tématu adaptací do programů environmentální výchovy a osvěty na školách

Vzhledem k tomu, že vzdělávání a osvěta v oblasti klimatu patří mezi hlavní výzvy pro nové programové období, jsou uvedená opatření důležitým zdrojem pro formulaci návrhové části koncepce.

Strategie rozvoje chytrého regionu MSK 2017-2023 (2017)

Strategie rozvoje chytrého regionu MSK 2017-2023 předcházela zpracování Strategie rozvoje kraje 2019-2027. Nicméně v některých dílčích oblastech zachází do většího detailu, který slouží jako jeden ze zdrojů pro formulaci opatření KEVVO MSK 2020.

Priorita 1: Doprava

Vybrané strategické cíle:

- Udržitelná doprava (zvýšení atraktivity veřejné hromadné dopravy)

Priorita 3: Úspory

Vybrané strategické cíle:

- Udržitelnost a obnovitelné zdroje – plánování zeleně, podpora využívání dešťové a odpadní vody
- Oběhové a chytré odpadové hospodářství – **environmentální vzdělávání**

Uvedený dokument implikuje význam EVVO při aplikaci principů oběhového hospodářství.

1.4. Organizační řád Krajského úřadu Moravskoslezského kraje

Kromě strategických dokumentů, které s různou mírou volnosti doporučují (viz dokumenty na národní úrovni), určují rámce financování (viz např. OPŽP), nebo předurčují část obsahu aktualizace KEVVO MSK 2020 (viz zejména Strategie rozvoje kraje 2019-2027), je důležitým dokumentem také platný organizační řád, který podmínkou implementace KEVVO. Vyjdeme-li z premisy, že účelem aktualizace KEVVO není změna

organizačního řádu, měla by návrhová část být omezena také stávajícími limity činnosti příslušného odboru, tedy OŽPZ KÚ MSK (který v tomto rozsahu vykonává delegovanou samostatnou působnost). Organizační řád rozsah činnosti odboru v oblasti EVVO upravuje následovně:

12.2.11 podporuje environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu vycházející z principů udržitelného rozvoje, zajišťované prostřednictvím státních i nestátních organizací,

12.2.12 zpracovává, koordinuje a aktualizuje krajskou koncepci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty vycházející ze Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice,

12.2.13 podporuje rozvoj environmentálního poradenství,

12.2.14 zajišťuje poskytování dotací v oblastech, ve kterých zabezpečuje činnosti příslušející úřadu v přenesené působnosti,

Na KÚ MSK vznikla Pracovní skupina pro EVVO, která by se měla podílet na provádění koncepce. Měla by mimo jiné odstranit dlouhodobý problém, vycházející z dvojkolejného přístupu k EVVO (nejen na úrovni KÚ, ale také státu), tedy EVVO v oblasti školství a v oblasti mimo školství. Je zřejmé, že vytvoření uvedené pracovní skupiny může řešení tohoto problému napomoci, ale nikoliv jej vyřešit. O jisté dichotomii koneckonců svědčí i členění této koncepce.

Ze všech výše uvedených dokumentů je zřejmé že návrh aktualizace KEVVO nepřekračuje ani roli krajské samosprávy, tak jak je určena zákonem o krajích, požadavky stanovené relevantním způsobem v dokumentech na národní úrovni, rámce určené platnými strategickými dokumenty MSK ani stávající pověření výkonné jednotky EVVO na krajském úřadu.

A.5 EVVO V DALŠÍCH KRAJÍCH

Ve všech krajích ČR jsou zpracovány koncepce EVVO. Jejich přehled poskytuje mj. i Státní program EVVO a EP 2016 – 2025 (většina je však dnes dohledatelná na níže uvedených aktualizovaných adresách. Jejich porovnání s obsahem aktualizované KEVVO přesahuje účel dokumentu, přehled je uveden pro ilustraci:

KEVVO - Jihočeský kraj https://zp.kraj.jihocesky.cz/files/f615/files/pdf/koncepce_evvo_jk_2012-2020.pdf, platnost do roku 2020.

KEVVO - Jihomoravský kraj <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=154180&TypeID=2>, platnost do roku 2020

KEVVO - Karlovarský kraj https://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/oblast-zivotni-prostredi/enviro_vychova.aspx, platnost akčního plánu do roku 2019

KEVVO - Královéhradecký kraj - <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/schvalene-koncepce/koncepce-environmentalniho-vzdelavani--vychovy-a-osvety-evvo-v-kralovehradeckem-kraji-30605/>, akční plán 2016-2018

KEVVO - Liberecký kraj https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/evvo-2011-2020.pdf, platná do roku 2020

EVVO- Olomoucký kraj <https://www.databaze-strategie.cz/cz/olk/strategie/koncepce-environmentalni-vychovy-vzdelavani-a-osvety-olomouckeho-kraje?typ=detail>

KEVVO - Pardubický kraj http://www.skola-rosice.net/sites/default/files/documents/evvo/Koncepce_EVVO_Pk.pdf, z roku 2007

KEVVO - Plzeňský kraj <https://www.plzensky-kraj.cz/clanek/aktualizace-koncepce-environmentalniho-vzdelavani-vychovy-a-osvety-plzenskeho-kraje>, z roku 2014, pravidelné dvouleté akční plány

KEVVO - Středočeský kraj <https://www.kr-stredocesky.cz/web/zivotni-prostredi/evvo-koncepce>, aktualizace 2018-2020

KEVVO - Ústecký kraj https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1677078, aktualizace 2012

KEVVO - Kraj Vysočina <http://www.kr-vysocina.cz/evvo/ds-301224>, 2018-2025

KEVVO – Zlínský kraj <https://www.kr-zlinsky.cz/koncepce-evvo-cl-68.html>, 2014-2022

KEVVO má také hlavní město Praha http://portalzp.praha.eu/public/1e/a1/e3/2142601_639706_KK_EVVO_HMP_2016_2025.pdf, 2016-2025

Přestože porovnání jednotlivých koncepcí je ryze individuální, za pozornost stojí především KEVVO Kraje Vysočina (schválená na období 2018-2026, s akčním plánem na léta 2018 – 2020) a Zlínského kraje (platnost do roku 2022).

Pokud se týká měst lze standardní koncepcí EVVO odhadovat v jednotkách v rámci celé ČR, v rámci MSK má platnou KEVVO statutární město Opava (2008), v roce 2021 se připravuje její aktualizace.

<http://www.opava-city.cz/cs/koncepce-evvo>

A.6 PŘEHLED SUBJEKTŮ EVVO V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

EVVO ve školství

Obecný vzdělávací cíl EVVO byl formulován Státním programem EVVO a EP jako „rozvoj kompetencí, potřebných pro environmentálně odpovědné jednání tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpříznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí“, přičemž „environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků“.

V oblasti formálního vzdělávání je povinnost realizace EVVO upravena národními kurikulárními dokumenty závaznými pro jednotlivé typy škol, případně školských zařízení – Rámcovými vzdělávacími programy. Specializovaným dokumentem popisujícím zajištění EVVO ve školách je pak Metodický pokyn MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty (2001, aktualizace 2008). Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému stanovuje mj. podmínky studia k výkonu specializované činnosti v oblasti environmentální výchovy (výkonu funkce školního koordinátora EVVO), které podrobně popisuje Standard dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v EVVO, vydaný MŠMT v roce 2005 a aktualizovaný v r.2015.

Některé školy mají v učebním plánu zařazeny samostatné předměty s environmentální tematikou. Základem dobrých pracovních podmínek pro činnost koordinátora EVVO i vlastní realizaci EVVO je pozitivní přístup vedení školy a podpora spolupráce koordinátora EVVO s dalšími pedagogy na škole. Koordinátoři EVVO se mohou systematicky vzdělávat, a to nejen v rámci školské praxe, ale také na seminářích a v rámci vzdělávacích cyklů, organizovaných environmentálními centry. Na většině škol, která jsou velmi aktivní v oblasti EVVO jsou zavedena také praktická opatření snižující environmentální zátěž samotného provozu škol, což je velmi dobrý příklad pro žáky a studenty (i rodiče).

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta ve školách má v Moravskoslezském kraji dlouhou tradici a zázemí. Probíhá převážně formou výukových programů ve školách, dále v podobě jednorázových akcí, které připravují různé subjekty anebo samotné školy, formou školních projektů a konkrétních akcí na ochranu přírody i formou dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Více jak 67 % škol mají ve své gesci obce a města, druhým největším zřizovatelem je Moravskoslezský kraj. Soukromý sektor v Moravskoslezském kraji zřizuje necelou desetinu všech předškolních zařízení, škol a školských zařízení, podílí se především na zřizování pracovišť praktického vyučování, dále vyšších odborných škol, středních odborných škol, středních odborných učilišť a mateřských škol. Mezi další zřizovatele patří církve, MŠMT a Ministerstvo vnitra.

Mezinárodní Program Ekoškola je určen mateřským, základním a středním školám. Jeho cílem je propojit environmentální výchovu ve škole s konkrétními praktickými kroky, které vedou k její ekologizaci. V ČR je koordinován Sdružením Tereza. Díky němu získávají školy motivované a odpovědné žáky, spolupracující učitele, zapojené rodiče i finanční úspory. Ekoškoly snižují svůj dopad na životní prostředí a také zpříjemňují své prostředí pro žáky i zaměstnance školy. Učitelé v rámci tohoto programu mohou rozšířit své znalosti na seminářích, sdílet své zkušenosti a příklady dobré praxe na workshopech, využívat připravených výukových materiálů apod.

Základní školy

Environmentální výchova se v rámcových vzdělávacích programech objevuje na úrovni klíčových kompetencí, výstupů i učiva některých vzdělávacích oborů a zároveň je průřezovým tématem, které musí být zařazeno na 1. i 2. stupni. Průřezové téma může být zařazeno dle podmínek školy integrací do různých předmětů, formou projektů či kurzů, ale i formou samostatného předmětu zaměřeného na životní prostředí.

Základní školy zapojené do programu Ekoškola v Moravskoslezském kraji:

- Základní škola Vítkov, Komenského 754
- Základní a mateřská škola Jindřichov, okr. Bruntál
- Základní škola Bruntál, Jesenická
- Základní a mateřská škola, Chmelová, Opava – Vávrovice
- Základní a mateřská škola Melč, okres Opava
- Základní a mateřská škola Skřipov, okres Opava
- Základní škola Boženy Němcové, Opava
- Základní a mateřská škola Lichnov, okres Nový Jičín
- Základní škola Bayera, Kopřivnice
- Základní a mateřská škola Štramberk
- Základní škola Nový Jičín, Komenského
- Základní a mateřská škola Kunín
- Masarykova Základní škola Návsí
- Základní a mateřská škola Janovice, okres Frýdek – Místek
- Základní a mateřská škola Sedliště
- Základní škola Provaznická, Ostrava-Hrabůvka
- Základní škola Dobrá
- Základní a mateřská škola Zelená, Havířov – Životice
- Základní škola M. Pujmanové, Havířov – Šumbark
- Základní škola Šenov
- Základní škola Ostrava, Nádražní 117
- Waldorfská základní škola a mateřská škola Ostrava, příspěvková organizace
- Základní škola Ostrava, Gajdošova
- Základní škola Gen. Píky, Ostrava
- Základní škola, Komenského, Ostrava – Poruba
- Základní a mateřská škola Ostrava – Hošťálkovice, Výhledy
- Základní a mateřská škola Sudice
- Základní a mateřská škola Bohuslavice
- Základní škola Labyrint Lhota
- Základní škola Miroslava Tyrše, Hlučín
- Základní a mateřská škola Zbyslavice
- Základní a mateřská škola Ostrava Dubina
- Základní škola Vratimov Datyňská
- Základní škola Gorkého, Havířov-Město
- Základní škola, Prameny, Karviná-Ráj
- Základní škola Ostrava-Hrabůvka, Mitušova 16
- Základní a mateřská škola Raškovice 18
- Základní a mateřská škola Slovenská, Karviná – Hranice
- Základní škola Vítkov, Opavská 22

- Základní škola Frýdek-Místek, Lískovec
- Základní škola Kapitána Jasioka 57, Havířov-Prostřední Suchá
- Základní škola Opava, Šrámkova 7
- Základní škola Žimrovice
- Základní škola Borovského, Karviná

Střední školy

Gymnaziální obory vzdělávání mají ve svých rámcových vzdělávacích programech zahrnuto průřezové téma „Environmentální výchova“ a všechny obory středního odborného vzdělávání mají zahrnuto průřezové téma „Člověk a životní prostředí“.

Střední školy zapojené do programu Ekoškola v Moravskoslezském kraji

- Střední průmyslová škola chemická akademika Heyrovského, Ostrava
- Wichterlovo Gymnázium, Ostrava – Poruba
- Gymnázium Olgy Havlové
- Slezské gymnázium, Opava
- Základní škola a Gymnázium Vítkov, Komenského
- Střední škola pedagogická a zdravotní Krnov
- Střední škola, ŠJ, DD Velké Heraltice, Opavská

Mateřské školy

Mateřské školy pracují podle vlastních školských vzdělávacích programů, vytvořených na základě aktualizované verze Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Environmentální oblast je součástí oblasti „Dítě a svět“, která je jednou z pěti základních oblastí, v nichž jsou stanoveny dílčí vzdělávací cíle a očekávané výstupy předškolního vzdělávání. Odkazem na program Ekoškola, s metodikou a materiály přizpůsobenými podmínkám mateřských škol, je program Ekoškola. Část soukromých mateřských škol provozuje lesní školky, které prostřednictvím rozšířeného pobytu předškolních dětí v přírodním prostředí mj. podporují jejich vztah k přírodě (zprostředkovaně i vztah rodičů k přírodě).

Mateřská centra

Část mateřských center využívá svoji činnost i pro podporu EVVO. Některá centra umožnila provedení environmentálních analýz, financovaných z ESIF, norských a švýcarských fondů, a výsledky auditu využila pro působení na klienty (těhotné ženy a rodiče dětí v předškolním věku). Mimo jiné nenásilnou propagací (propagace příkladem) šetrných čisticích prostředků, zdravé stravy, ekologických zahrad, kompostérů či úprav budov MC, zaměřených na snížení spotřeby energie a šetření přírodními zdroji (voda).

Další typy škol, zabývající se výchovou k udržitelnému rozvoji / EVVO.

Fairtradeová škola

Fairtradové školy jsou součástí kampaně Fairtradová města – mezinárodní iniciativy označování míst, kde je podporován fair trade. Cílem kampaně je osvěta v oblasti fair trade a podpora prodeje fairtradových produktů v daném místě. Status Fairtradová škola mohou získat školy na všech úrovních vzdělávacího systému. Dávají tím najevo svou společenskou odpovědnost a zájem o globální rozvojové vzdělávání.

Zapojené školy do programu fairtradeová škola v Moravskoslezském kraji:

- ZŠ a MŠ Město Albrechtice
- SpdgŠ a SZŠ Odry

Škola udržitelného rozvoje

Posláním programu Škola pro udržitelný život je vzdělávání pro udržitelný rozvoj v přímé vazbě na místo a komunitu (místně zakotvené učení) a zapojení žáků a veřejnosti do konkrétních akcí směřujících ke zlepšení životního prostředí v dané obci. V síti ŠUR bylo na konci roku 2019 v MSK zapojeno 6 škol.

Seznam škol s označením Škola udržitelného rozvoje:

- Albrechtova střední škola, Český Těšín, příspěvková organizace
- Střední umělecká škola, Ostrava, příspěvková organizace
- Masarykova ZŠ Návsí, příspěvková organizace
- Základní škola Dobrá, příspěvková organizace
- Gymnázium Josefa Božka Český Těšín, p.o.
- Základní škola a Mateřská škola Prameny, Karviná, p.o.

Program Skutečně zdravá škola

Skutečně zdravá škola je komplexní celoškolský program kvalitního a udržitelného školního stravování a vzdělávání o jídle. Snaží se, aby si děti jídla vážily, dokázaly si jej vychutnat a věděly, odkud jídlo pochází a jak vzniká. Skutečně zdravá škola pomáhá dětem v rozvoji dovedností a návyků, které budou potřebovat ke zdravému, úspěšnému a udržitelnému životu a díky kvalitnímu stravování zlepšuje jejich chování a vzdělávací výsledky. Program Skutečně zdravá škola pomáhá naplňovat mnohé ze 17 Cílů udržitelného rozvoje OSN.

Seznam škol a školek v Moravskoslezském kraji zapojených do programu Skutečně zdravá škola:

- Mateřská škola se zdravotnickou péčí, s.r.o.
- Mateřská škola Havířov – Podlesí Přímá 8/1333, příspěvková organizace
- Mateřská škola Ostrava – Poruba, V. Makovského 4429, příspěvková organizace
- Mateřská škola Kopřivnice, Lubina 199
- MŠ a ZŠ Monte
- MŠ Francouzská, Kopřivnice
- Mateřská škola Pohoda
- MŠ Klegova
- DS Rodinka Svinov

- DS Miniškolka Rodinka
- Mateřská škola Hradec nad Moravicí, okres Opava, příspěvková organizace
- Mateřská škola Resslerova
- MŠ Mitušova 90 Ostrava – Hrabůvka, ZŠ a MŠ Ostrava-Hrabůvka, Mitušova 16, p.o. a Mitušova 6
- Mateřská škola Paskov, p.o.
- Mateřská škola Ostrava- Hrabůvka, Adamusova 7, příspěvková organizace
- Mickeyho mikrojesle a školka, Dětská skupina z.s.
- Mateřská škola Vratimov, Na Vyhliídce 25
- MŠ Záhumenní 1148, Kopřivnice
- Mateřská škola Ostrava, Špálova 32, příspěvková organizace
- Mateřská škola Ostrava – Nová Bělá, příspěvková organizace
- Mateřská škola Horní Domaslavice
- Mateřská škola Čtyřlístek Odry
- Mateřská škola Krátká, Kopřivnice
- Mateřská škola Zdeňka Buriana – Jeřábinka
- MŠ Kajlovec
- MŠ Bohučovice
- MŠ Jakubčovice
- Mateřská škola Ostrava, Hornická 43A, PO
- Základní škola Krnov, Janáčkovo náměstí 17, okres Bruntál, příspěvková organizace
- ZŠ Březinova 52
- Základní škola a mateřská škola Ludgeřovice
- Základní škola a mateřská škola Žabeň, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Vřesina, okres Ostrava-město, příspěvková organizace
- ZŠ a MŠ, Míru 247, příspěvková organizace, Třinec
- Základní škola Ostrava-Dubina, Františka Formana 45, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola obce Zbyslavice, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Velká Polom, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola s polským vyučovacím jazykem Żwirki i Wigury Těrlicko
- Základní škola a Mateřská škola Spálov, příspěvková organizace
- Základní škola Bruntál, Okružní 38, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Darkovice, příspěvková organizace
- ZŠ a MŠ Prameny, Karviná
- Základní škola Dany a Emila Zátokových, Třinec, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Rudná pod Pradědem, příspěvková organizace

Program GLOBE

GLOBE (Global Learning and Observation to Benefit the Environment) je mezinárodní vzdělávací program, ve kterém žáci zkoumají přírodu a aktivně zlepšují životní prostředí v okolí své školy. Své výstupy sdílejí v mezinárodní databázi na www.globe.gov. V Moravskoslezském kraji je do programu přihlášeno celkem 14 subjektů (školy, DDM a NNO).

Školy zapojené do programu Globe:

- Základní škola a Gymnázium Vítkov, Komenského
- Základní a mateřská škola Neplachovice, okres Opava
- Základní a mateřská škola Kunín
- Základní a mateřská škola Píšť, okres Opava
- Základní a mateřská škola TGM Bílovec
- Základní a mateřská škola Janovice, okres Frýdek – Místek
- Základní a mateřská škola Lískovec
- Základní a mateřská škola Dolní Domaslavice
- Základní a mateřská škola Albrechtice
- Základní škola s polským jazykem vyučovacím, Vendryně
- Jubilejní Masarykova ZŠ a MŠ, Třinec
- Základní škola Dělnická, Karviná – Nové Město
- Základní a mateřská škola Borovského, Karviná
- Základní škola Ostrava, Nádražní 117
- Gymnázium Karviná
- Střední průmyslová škola Karviná
- Základní škola Chrustova, Slezská Ostrava

Významným subjektem, který spolupracuje v oblasti EVVO se školami a poskytuje jim metodickou i informační podporu je Klub ekologické výchovy.

Vysoké školy

EVVO je obsažena v rámci environmentálně orientovaných předmětů zejména VŠB – Technické univerzity Ostrava, Slezské univerzity v Opavě a Ostravské univerzity. Poslední jmenovaná dále zajišťuje navazující magisterské studium učitelství pro 2.stupeň základních škol a střední školy, jehož jsou prvky EVVO součástí. Z tradičního zaměření Ostravské univerzity také vyplývá orientace řady oborů na oblast životního prostředí a klimatu, výčet studijních oborů však není pro koncepci EVVO účelný. Přestože EVVO není explicitní součástí studijních programů Vysoké školy podnikání a práva Ostrava ani Vysoké školy PRIGO všechny vysoké školy je potřeba považovat za hot-spoty EVVO díky kapacitě odborníků a zaměření studentů (viz sociologické výzkumy vztahu jednotlivých skupin společnosti k ŽP, klimatu a dalším souvisejícím otázkám).

EVVO je také významnou součástí desítek výzkumných projektů, které jsou zpracovávány na uvedených vysokých školách a mají následný dopad na osvětu v oblasti ŽP a klimatu v MSK. Z velkého počtu případů lze zdůraznit např. projekty v oblasti ochrany ovzduší VŠB-TUO nebo projekty v oblasti ochrany přírody a krajiny a klimatu Ostravské univerzity s významným aspektem EVVO.

Subjekty v oblasti mimo školství

Při srovnání existence a aktivity organizací, které se zcela nebo alespoň částí své činnosti zabývají problematikou EVVO v rámci předchozích aktualizací Koncepce EVVO MSK se ukazuje, že se scéna, zejména nestátních neziskových organizací rychle proměňuje a je otázka, zda uvedení seznamu má reálnou platnost pro návrhové období koncepce. Kromě profesionálních zařízení, v nichž má EVVO dlouhodobě pevné místo (typicky např. Zoologická zahrada Ostrava), je nezbytné brát následující seznam organizací s příslušnou rezervou v návaznosti na časové období od poslední aktualizace.

Ekocentra

V případě Ekocenter nelze na úrovni strategie vyhodnocovat jejich dopad, který závisí na řadě aspektů a není měřitelný pouze návštěvností, nebo zaměřením. Obecně lze uvést, že důležitá je zejména diverzita center a jejich udržitelnost, tedy schopnost existence bez pravidelného kofinancování provozu. Finanční podpora by měla zejména způsobit základní spin-off a fungování na vyšší úrovni z hlediska efektivity a dopadu.

Zoologická zahrada a botanický park Ostrava

Kromě svého základního poslání přispět k biologické rozmanitosti věnuje aktivně i vzdělávací a výchovné činnosti v rámci EVVO. Organizuje výukové programy, soutěže, přednášky a dalších aktivity zejména pro školy, ale obecně pro děti všech věkových kategorií v průběhu celého roku (včetně prázdninového příměstského tábora se zaměřením na EVVO). Kromě prostředí výukového centra využívá pro účely EVVO prostory celé ZOO, kdy přítomnost živých zvířat napomáhá k vytváření pozitivních postojů dětí (i dospělých) ke zvířatům a k přírodě vůbec a k posílení jejich zájmu o otázky ochrany životního prostředí.

EKOCENTRUM – RS ČSOP Novojičínska

je spolkem, jehož posláním je přírody a životního prostředí. Zabývá se environmentální výchovou a osvětou veřejnosti, zejména dětí a mládeže, poskytuje poradenské a průvodcovské služby a konzultace, organizuje a facilituje veřejná setkání.

Zelené centrum Třanovice

Škola obnovy venkova Třanovice (ŠOV), která je provozovatelem Zeleného centra Třanovice, nabízí denní programy environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty včetně terénních exkurzí pro děti a mládež (ZŠ, SŠ a VŠ), skupiny dospělých včetně seniorských skupin (bez bariér).

Ekocentrum Přírodovědná stanice Karviná

Ekocentrum Přírodovědná stanice Karviná je součástí Krajského střediska volného času Juventus, Karviná, příspěvková organizace – www.juventus.cz – Mini ZOO v Ráji. Každou první sobotu v měsíci během školního roku nabízíme komentovanou prohlídku stanice pro jednotlivce i skupiny.

Dům přírody Poodří

Návštěvnické středisko nazvané „Dům přírody Poodří“ převzalo a významně rozšířilo aktivity předchozího Centra ekologické výchovy „Aquila“.

Dům přírody Beskyd, Morávka

Návštěvnické středisko, které se mimo jiné zaměřuje také na osvětu a zvyšování povědomí o základních principech a důvodech ochrany přírody a krajiny, spravuje a provozuje trvalé interaktivní expozice o přírodě a krajině v interiéru a exteriéru, videoprojekci naučných filmů, popularizaci ochrany přírody, a přírodních a historických památek regionu, a další aktivity.

Občanské sdružení Hájenka

Středisko ekologické výchovy Hájenka je v provozu od roku 1997 a zabývá se realizací školních programů ekologické výchovy pro děti v mateřských, základních a středních škol. Programy ekologické výchovy, ať již vnitřní nebo terénní, mají svou náplní vzbudit zájem dětí o živou i neživou přírodu a všechny její součásti, o problematiku soužití člověka s jeho životním prostředím.

URSUS zážitkové centrum v Dolní Lomné

URSUS zážitkové centrum v Dolní Lomné nabízí denní environmentální programy včetně terénních exkurzí pro děti a mládež (MŠ, SŠ, ZŠ), semináře pro pedagogické pracovníky, programy pro rodiny s dětmi, širokou veřejnost.

MIKS Krnov – Středisko ekologické výchovy

MIKS – SEV Krnov je od roku 1995 jedním ze středisek Městského informačního a kulturního střediska Krnov. Žřizovatelem této příspěvkové organizace je město Krnov.

Spolek Rozchodník

Spolek Rozchodník působí v Moravskoslezském kraji od roku 2012. Hlavní činností je tvorba a realizace výukových a osvětových (popularizačních) programů a akcí pro MŠ, ZŠ, SŠ, učitele, firmy i veřejnost. Programy jsou prakticky zaměřené, rozšiřují vědomosti a pomáhají chápat souvislosti především v oblastech životního prostředí, ochrany přírody a kulturního dědictví Moravskoslezského kraje.

Lesní škola Ostravských městských lesů

Její hlavní úkolem je naplňování cílů lesní pedagogiky, to znamená přiblížení a seznámení žáků základních škol a široké veřejnosti s lesním prostředím a s úkoly lesního hospodářství. Prostřednictvím výukových programů prohlubuje podle vlastních slov pomocí všech smyslů zájem veřejnosti o les, zlepšuje vztah dětí k lesu a podporuje smysluplné zacházení s přírodou.

Jedna z nejstarších organizací, která se v ČR primárně věnuje ochraně přírody i životního prostředí je Český svaz ochránců přírody. Ten se organizuje prostřednictvím základních organizací, z nichž působí v kraji celá řada. Níže je uveden jejich přehled:

- ZO ČSOP Sovinecko
- ZO ČSOP 67/09 SEKOS – Jeseníky
- ZO ČSOP Jeseníky
- Český svaz ochránců přírody Město Albrechtice
- Český svaz ochránců přírody slezské odrůdy
- ZO ČSOP 68/01 KUNČICE POD ONDŘEJNÍKEM
- ZO ČSOP MYRICARIA
- ZO ČSOP Lubno
- ZO ČSOP Skalka
- Český svaz ochránců přírody Carpathia
- ZO ČSOP 69/01 Havířov
- ZO ČSOP 69/04 Havířov
- ZO ČSOP Dětmarovice
- Český svaz ochránců přírody CIESZYNIANKA
- Český svaz ochránců přírody Pramenička
- ZO ČSOP NOVÝ JIČÍN
- ZO ČSOP Studénka
- ZO ČSOP Bartošovice
- ZO ČSOP JESENÍK NAD ODROU
- ZO ČSOP APOLLO
- ZO ČSOP – ODRY
- ZO ČSOP Levrekův ostrov
- ZO ČSOP Ochránce
- ZO ČSOP Bartošovice
- ZO ČSOP APOLLO
- ZO ČSOP Levrekův ostrov
- ZO ČSOP Nová Ostrava
- ZO ČSOP ALCES
- ZO ČSOP Opava

Další neziskové organizace (z.s.) a obecně prospěšné společnosti

- Actaea – společnost pro přírodu a krajinu
- Ekologické informační centrum Zelený bod
- RADAMOK – Rada dětí a mládeže Moravskoslezského kraje
- Občanské sdružení Čisté Klimkovice
- Česká společnost ornitologická
- Recyklohraní, o.p.s.
- Enviko, z. s.
- ŠOV Třanovice, o.p.s.
- Centrum udržitelného rozvoje, z. s.
- Balónek, z. s.
- Hnutí DUHA Jeseníky
- Sdružení Terra Natura, o. s.
- Sdružení-BES, z.s.

- Venkovská škola Bludička, z.s.
- Komunitní škola Bartošovice, z.s.
- Spolek ekologická organizace PagoPago
- TRIANON, z.s.
- Příroda kolem nás, o. p. s.
- Sdružení měst a obcí na ochranu beskydského regionu
- Český svaz včelařů, o.s. – okresní organizace v MSK
- BUMBLEBEES Čmeláci Zátor
- Hnutí Duha Jeseníky
- Pozemkový spolek Niva
- Vzduch
- Čisté nebe o.p.s.
- El Grifo
- Hraniční meandry Odry, o.s.
- Beskydčan – sdružení pro obnovu a udržení kvality životního prostředí Moravskoslezských Beskyd
- Základní článek Hnutí Brontosaurus Chudák Svišť
- Natura Opava – Czech Republic
- Čisté Beskydy, z.s.
- Eko-info centrum
- Ekologické středisko Dvoreček
- Arnika, pobočky Ostrava a Havířov

Přehled nejvýznamnějších aktivit EVVO v Moravskoslezském kraji v roce 2019

Vzhledem k netypické situaci v důsledku rozvoje epidemie SARS 2 – Cov by nebylo účelné uvádět redukované aktivity z roku 2020. Proto jsou pro širší pohled uvedeny výběrově významné aktivity z roku 2019 (ve výběru jsou uvedeny i aktivity, které MSK sice nepořádal, ale umožnil jejich konání (ko)financováním.

- Den Země a Den mláďat, Opava 25.-27.4.
- 8. ročník Akce Na úřad bez auta!, která je součástí kampaně s názvem Evropský týden mobility,
- 4. ročník akce Den čisté mobility, která je zaměřena na propagaci udržitelné mobility, společenské odpovědnosti a předvedení nových technologií a inovací v dopravě. Dopolední část je spojena s ekorally vozidel na alternativní pohony, jejímž cílem je dosáhnout co nejnižší spotřeby (elektřiny či stlačeného zemního plynu). Akce byla konána rovněž v rámci Evropského týdne mobility.
- Osvětová kampaň na podporu tématu udržitelného rozvoje s názvem „Udržíme náš kraj – Den udržitelného rozvoje dopravou“, která proběhla Týdne udržitelného rozvoje. Pro zájemce kraj připravil prezentaci výrobků ze sociálních podniků Spirála, o.p.s. a Mental Café. Byla představena bezemisní doprava, poskytnuty informace o třídění odpadů, proběhly ukázky canisterapie, první pomoci s Českým červeným křížem, ad. (viz titulní fotografie).
- 4. ročník kampaně „Uklidíme si kousek svého kraje“. Dobrovolníci z řad úředníků uklízejí vybraný úsek přírodně cenné lokality na území kraje, a to v rámci akce „Uklidíme Česko“
- 2. ročník akce Den zdraví a prevence, která je zaměřena na propagaci zdravého životního stylu a na prevenci a zdraví. Veřejnost měla možnost preventivně podstoupit některá drobná vyšetření či měření a od zkušených odborníků si nechat poradit v oblasti zdravého životního stylu

- Osvětové přednášky pro SŠ v tématech: Udržitelný rozvoj a soft drinky, energy drinky, elektronické cigarety, aneb co se dneska (ne)nosí.
- Setkání koordinátorů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
- Konference mladých aneb ENVOFÓRUM pro um i naši budoucnost
- Konference Prezentace žákovských projektů EVVO
- Celokrajská konference environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a předávání dobré praxe školám a školským zařízením, nestátním neziskovým organizacím a zástupcům veřejné správy v Moravskoslezském kraji
- 14. ročník soutěže Ekologická škola v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2019/2020
- ENVOFILM – soutěžní přehlídka žákovských a studentských filmů, které jsou zaměřeny na ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj
- MESS 19 – Mezinárodní ekologické sympozium pořádané Albrechtovo střední školou v Českém Těšíně.
- Soutěž o „keramickou popelnici“, v níž jsou každoročně hodnoceny aktivity obcí a měst v oblasti nakládání s komunálním odpadem, to především v tříděném sběru využitelných složek.
- Ekoenergie 2019 - Soutěž žáků základních a středních škol zaměřená na smart opatření v oblasti úspor energií, obnovitelné zdroje a využití odpadů

A.7 FORMALIZACE ANALYTICKÝCH ZJIŠTĚNÍ

Charakteristika SWOT analýzy

Silné stránky (S) a příležitosti (O) označují kladné rozvojové aspekty, zatímco slabé stránky (W) a hrozby (T) označují aspekty negativní. Silné a slabé stránky vycházejí především zevnitř oblasti (z rozvojového potenciálu) a popisují stávající situaci, zatímco příležitosti a hrozby jsou faktory, které oblast ovlivňují nebo v budoucnu mohou ovlivňovat zvnějšku, nezávisle na jejím samotném vývoji a odhadují tak budoucí situaci. Logiku metody přibližuje následující tabulka.

TABULKA: METODA SWOT

		vliv na rozvoj území	
		Kladný	Záporný
rozvojové faktory	vnitřní	Silné stránky	Slabé stránky
	vnější	Příležitosti	Hrozby

Formulace SWOT analýzy respektuje tyto základní požadavky na formalizaci analytických zjištění:

- Při návrhu SWOT analýzy byla konfrontována SWOT analýza Státního programu EVVO a EP 2016-2025, nicméně níže uvedená zjištění se soustřeďují pouze na oblast EVVO v Moravskoslezském kraji (snaha vyhnout se generalizaci problémů EVVO, případně problematice ŽP v rámci celé ČR i omezení daná termín zpracování SP EVVO a EP)
- Identifikuje pouze významná zjištění a následně stanovuje prioritní zjištění v rámci jednotlivých kvadrantů SWOT analýzy
- Umožňuje kontrolu obsahu SWOT analýzy prostřednictvím posouzení, zda k jednotlivým zjištěním lze navrhnout taková opatření, která by rozvíjela silné stránky, resp. využívala příležitosti a naopak eliminovala slabé stránky, resp. ohrožení, vyplývající z analytických zjištění

V níže uvedené tabulce jsou tučně uvedena zjištění, považovaná za prioritní.

	Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
A. Oblast mimo školství	1. Dlouhodobá platnost Konceptce EVVO v MSK (od r. 2004) a její pravidelné aktualizace 2. Významná role EVVO a klimatu v dalších strategických dokumentech kraje, zejména v SRKMSK 2019-2027 a Strategii adaptací na dopady klimatické změny MSK (zpracována v prvním a zatím jediném kraji v ČR) s významnou osvětovou částí 3. Adaptační strategie měst MSK (Ostrava, Opava, Kopřivnice, Hlučín, ad.) 4. Dlouhodobé působení EMAS na KÚ MSK a jeho integrace s dalšími systémy 5. Dlouhodobý rozvoj místní Agendy 21 na KÚ MSK; rozvoj MA21 v řadě měst a obcí kraje 6. Zaměření kraje na smart řešení v oblasti ŽP a klimatu, včetně související osvěty 7. Viditelné demonstrační prvky přístupu kraje k problematice ŽP a klimatu (OZE v budově KÚ, nabíjecí stanice elektromobilů, ad.) 8. Existence organizací kraje, které se podílejí na osvětě a poradenské činnosti v oblasti EVVO a klimatu (MSID, MSIC, MEC) 9. Zkušenost s mezinárodními projekty, zahrnujícími nezbytný prvek EVVO (LIFE - Nature, LIFE – info) 10. Finanční systém MSK na podporu EVVO	1. Malá spoluzodpovědnost obyvatel za ŽP v důsledku specifické sociální struktury, jednostranně zaměřeného hospodářství kraje (v minulosti), imigrace obyvatel a nižší úrovně vzdělání. 2. Nižší aktivita environmentálních NNO oproti minulosti a jejich časté změny, s výjimkou organizací zaměřených na ochranu ovzduší 3. Stále nedostatečné vnímání problematiky klimatické změny veřejností a nutností adaptace na její dopady (s výjimkou problematiky vody/sucha) – viz největší skepse ČR ve srovnání s ostatními zeměmi EU v roce 2019. 4. Reakce na dopady klimatické změny ad hoc, nekomplexně a se zpožděním (izolovaná reakce na povodně, poté na sucho, atd.) 5. Neznalost principů oběhového hospodářství 6. Odpor veřejnosti proti energetickému využívání komunálních odpadů, resp. proti termické likvidaci odpadů vůbec a absence kontinuální osvěty v této oblasti (vždy jen ad hoc kampaň) 7. Narůstající koncentrace návštěvnosti v atraktivních cenných přírodních územích a nerespektování podmínek chování v přírodě (zesíleno „covidovou“ turistikou)

B.Oblast školství	1. Existence Klubu Ekologické výchovy, spolupracujícího se školami 2. Podpora environmentálního vzdělávání a výchovy ve školách ze strany MSK 3. Napojení na celostátní i mezinárodní sítě a projekty. 4. Existující regionální sítě škol (MŠ, ZŠ, SŠ) zabývajících se EVVO a jejich zapojení do aktivit regionálního i celostátního charakteru, regionální certifikace environmentálně zaměřených škol, 5. Relativně velké množství odborníků, vzdělávacích zařízení i organizací nabízejících služby v oblasti EVVO. 6. Postupný rozvoj vysokoškolského environmentálního vzdělávání v oborech a předmětech na vysokých školách v MSK. 7. Silná tradice spolupráce neziskových organizací a školských zařízení v kraji. 8. Existence tradičních akcí EVVO ve školství MSK (školská konference EVVO, ad.).	1. Nedostatečný počet ekologických koordinátorů ve školách MSK, autorita a vymezení úloh koordinátorů EVVO a podmínek pro jejich práci ve školách 2. Absence dalšího vzdělávání koordinátorů EVVO 3. Nedostatek dostupných finančních zdrojů pro EVVO ve školách 4. Obsah vzdělávacích programů, omezujících časový prostor pro kontakt dětí s přírodou. 5. Podcenění problematiky EVVO při prezentaci škol na veřejnosti (např. v rámci výročních zpráv škol).
	Příležitosti (O)	Hrozby (T)

A.Oblast mimo škoství	1. Zájem vedení kraje na integraci problematiky ŽP a klimatu do transformace ekonomiky kraje 2. Příležitost ke zlepšení osvěty v oblasti klimatu v důsledku zájmu dalších měst MSK o zpracování adaptačních strategií na změnu klimatu a využití modelového území a projektů pro ověření účinnosti adaptací v transformačních oblastech (POHO 2030, IP LIFE COALA) 3. Využití nových marketingových nástrojů pro EVVO (sociální sítě, mobilní aplikace, ad.), viz např. kampaň „nejsem prase“ 4. Využívání získaných zkušeností s digitálními nástroji spolupráce a vnímání jejich použití i jako jedné z cest šetření přírodních zdrojů a ochrany klimatu (videokonference, home office, ad.) 5. Specifické zdroje zaměřené na transformaci bezuhlíkové ekonomiky (transformace území) – využitelné i v oblasti osvěty 6. Zájem studentů a mládeže o problematiku ochrany klimatu a klimatické změny (viz např. FFF) 7. Využití EVVO jako jednoho z nástrojů pro řešení některých závažných problémů ŽP MSK (znečištění ovzduší z lokálních zdrojů, nakládání s odpady, dopady klimatické změny, ad.)	1. Přetrvávající nerovnoměrné rozmístění organizací, služeb a aktivit NNO a jejich časté změny 2. Přetrvávající nízká úroveň environmentálního vědomí veřejnosti a omezené možnosti působení nástrojů EVVO na dospělé populaci. 3. Podcenění osvěty v oblasti oběhového hospodářství a nakládání s odpady v souladu s blížícími se cíli EU a novelizací zákona o odpadech 4. Pokračující odpor veřejnosti proti energetickému využívání komunálních odpadů, resp. termické likvidaci odpadů 5. Přetrvávající NIMBy syndrom 6. Zvyšující se nedisciplinovanost návštěvníků v přírodě, dále zvyšovaná v důsledku nárůstu intenzity turismu v ZCHÚ 7. Nedůvěra části veřejnosti k bezuhlíkové ekonomice, New Dealu, ad. plánům EU v této oblasti v důsledku obecné skepse i nedostatečné podpoře politické sféry 8. Oslabení zájmu veřejnosti o řešení dopadů klimatické změny v důsledku přechodných oscilací meteorologických jevů (přechodný ústup sucha, apod.) 9. Omezování finančních prostředků pro EVVO, resp. podporu environmentálně orientovaných NNO na národní i krajské úrovni; nedostatek financí na kofinancování. 10. Oslabení nástrojů EVVO konkurencí konzumního životního stylu, atraktivního pro velkou část populace 11. Postupné vyčerpávání aktivních pracovníků v oblasti EVVO; absence kvalifikovaných nástupců

B.Oblast školství	1. Zaměření EVVO na vybrané cílové skupiny snáze akceptující principy EVVO, případně schopné jejich přenosu (děti, pedagogičtí pracovníci, studenti, rodiče dětí předškolního věku, NNO) prostřednictvím škol, mateřských center a dalších subjektů 2. Adaptace budov škol na dopady klimatické změny (zastínění, využití srážkové vody k zalévání, zelené střechy, apod.) a snižování vlivů provozu škol na Ž a klima (mitigace snižování energetické náročnosti, apod.) s efektem zvýšení povědomí o klimatu 3. Využití EVVO ke zvyšování kvality vzdělávacího procesu, zvyšování kreditu škol a rozvoji škol jako komunitních/multifunkčních zařízení. 4. Vytvoření stabilní a systémové finanční podpory EVVO. 5. Podpora a rozvíjení již existujících a zavedených služeb EVVO ve školství. 6. Využití škol zaměřených na EVVO jako příkladů dobré praxe. 7. Zlepšení efektivity EVVO ve školství pomocí profesionalizace koordinátorů EVVO na školách a jejich vzdělávání 8. Vznik center EVVO na školách.	1. Nedostatečné prosazení problematiky EVVO v nástrojích nového programového období EU 2. Nedostatečná finanční podpora EVVO a omezená možnost získání dodatečných finančních prostředků v rámci národních a krajských programů. 3. Absence dalšího vzdělávání a podpory ekologickým koordinátorům 4. Nedostatek finančních prostředků na adaptační opatření na školách s dopady nejen na kvalitu výuky, ale také na povědomí o možnostech adaptace na klimatickou změnu a ochranu klimatu. 5. Další snižování časových dotací ve vyučování pro přímý kontakt dětí s přírodou. 6. Oddělení školské EVVO od celkového systému poskytování informací veřejnosti. 7. Ztráta motivace pedagogů realizovat environmentální vzdělávání na školách 8. Negativní dopady přesunu výuky do digitálního prostoru se snížením kontaktu dětí a studentů s přírodou

B) NÁVRHOVÁ ČÁST

B.1 OKRUHY PROBLÉMŮ A PŘEHLED NAVRHOVANÝCH OPATŘENÍ

Na analytická zjištění je nezbytné reagovat návrhem opatření. Tedy rozvíjet silné stránky a potenciální příležitosti a eliminovat slabé stránky a potenciální hrozby. Z analytických zjištění a jejich prioritizace vplynuly okruhy největších problémů oblasti EVVO MSK.

Dalším zdrojem pro formulaci opatření jsou rámce, stanovené relevantními národními i krajskými strategiemi, které obsahují intervence, dotýkající se EVVO nebo problematiky osvěty v oblasti ochrany klimatu a adaptací.

V neposlední míře pak limity návrhu tvoří kompetence příslušného odboru KÚ MSK, tvořené platným organizačním řádem.

Na základě kombinace obou zdrojů byla navržena opatření, jak v mimoškolní, tak ve školní oblasti.

B.2 STRATEGICKÉ CÍLE

Strategické cíle EVVO v MSK se pro další období, oproti původní aktualizaci, v zásadě nemění. Jsou založeny na aktualizované SWOT analýze a nadále jsou strukturovány na základě cílových skupiny, na něž jsou zaměřeny. Tedy na rozhodovací sféru (územně-samosprávné celky), děti a mládež (environmentální vzdělávání a výchova), dospělou populaci (především osvěta), podnikatelskou sféru (sociální odpovědnost) a obecně širší veřejnost (zapojování do rozhodování v oblasti ŽP).

Nicméně dynamický vývoj v posledních letech přinesl nové priority, které se propisují jak do školské, tak i mimoškolské části EVVO. A to jak z důvodu identifikované potřeby, tak i druhotně na základě jejich zahrnutí do strategických dokumentů na úrovni EU i ČR, které tvoří či budou tvořit rámec EVVO v MSK.

V této souvislosti se jedná především o oblast klimatu, která již sice byla částečně podchycena při přípravě Státního programu EVVO a EP ČR v roce 2016, ale nutnost osvěty v této oblasti (jak snižování vlivů na klima – mitigace, tak přizpůsobení se dopadům vlivů klimatické změny – adaptace) vyplývá z následných dokumentů, ať už OPŽP nebo na úrovni kraje SR MSK či adaptační strategie na změnu klimatu.

Dalším novým prvkem je osvětová podpora oběhového hospodářství, jako relativně nové oblasti, která významně mění přístup k dosavadnímu vnímání odpadového hospodářství ve prospěch snižování objemu vznikajícího odpadu, které pak přináší nižší finanční, organizační i technické nároky na likvidaci odpadu. Kromě významu této oblasti na evropské úrovni („balíček oběhového hospodářství“) dojde v brzké budoucnosti k přímým dopadům aplikované legislativy ČR (nový zákon o odpadech) na život obyvatel i dalších subjektů v kraji. Informační a osvětová podpora může snížit negativní dopady, které tento nezbytný přístup přinese (zvyšování poplatků za ukládání odpadu, apod.). Přestože se primárně jedná o problematiku měst a obcí, metodická, informační a osvětová podpora ze strany kraje je nezbytná. Hlavním nástrojem veřejné správy je green procurement (zelené nakupování), které může preferovat produkty i služby, které systémově eliminují vznik odpadů (viz např. cirkulární stavitelství, ad.).

Nadále jsou významné všechna opatření zaměřená na podporu EVVO ve školství, zejména vznik environmentálních center na školách MSK, a to i v souvislosti s externími vlivy epidemie SARS 2 – Cov 19, která dramaticky snížila možnosti výuky v přírodním prostředí v důsledku přechodu na distanční výuku. Významným cílem je pokračující spolupráce vysokých škol s veřejnou správou, především prostřednictvím environmentálně zaměřených projektů s významným podílem osvětové a vzdělávací složky.

Přehled strategických cílů

1. Rozvíjet komplexní regionální systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v kraji jako součást environmentálního managementu MSK

Tento dlouhodobý strategický cíl Koncepce EVVO v MSK vychází zejména ze Státního programu EVVO a EP v kraji i z identifikované potřeby podpory systémového přístupu k EVVO. Navazuje na dosavadní prvky systému (viz silné stránky SWOT analýzy a Vyhodnocení Akčního plánu 2015-2017) a je v souladu s opatřeními Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019-2027. Na rozdíl od předchozího obsahu tohoto cíle je doplněn novými aspekty EVVO v oblasti ochrany klimatu, adaptace na změnu klimatu, transformace s cílem bezuhlíkové ekonomiky, zapojení smart prvků chytrého regionu a oběhového hospodářství. Veřejná správa

bude v celém rozsahu své rozhodovací činnosti respektovat principy udržitelného rozvoje a v rámci uvedeného cíle bude mj. plně podporovat rozvoj EVVO všech cílových skupin ve sféře své působnosti. Krajský úřad Moravskoslezského kraje bude inspirací pro ostatní územně správní jednotky v kraji, nositelem metodiky, příkladem „dobré praxe“ zejména pro obce, a pro tyto účely bude účelně využívat činnost příspěvkových i dalších organizací kraje, zejména MSID, MEC, MSIC.

2. Rozvíjet systém výchovy a vzdělávání dětí a mládeže zaměřený na osvojení vzorců chování, odpovídajících principům udržitelného rozvoje

Bude dále rozvíjen efektivní systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na všech typech škol, který umožní získávat vzdělání, informace a osvojovat si vzorce (modely) chování odpovídající principům udržitelného rozvoje a reflektovat aktuální i dlouhodobé potřeby kraje. Rozvoj systému však vyžaduje podporu profesního vzdělávání pedagogů, nejen koordinátorů EVVO a zapojení dalších subjektů do podpory EVVO ve školách (zapojení externích expertů, pořádání akcí pro školní mládež, apod.). Do vzdělávání je potřeba zapojit problematiku ochrany klimatu (viz analýza: nejnižší akceptace nutnosti ochrany klimatu v Česku ze všech zemí EU) a prostřednictvím dětí a studentů ovlivňovat také dospělé členy rodin.

3. Působit na dospělou populaci za účelem podpory vhodného životního stylu, návyků a postojů vedoucích k šetření přírodními zdroji, ochraně životního prostředí a akceptování podmínek udržitelného rozvoje.

Tento cíl je zaměřen na eliminaci převládajících prvků konzumního stylu života prostřednictvím osvěty s cílem propagace moderních forem životního stylu, jejichž neoddelitelným efektem je šetrnější vztah k životnímu prostředí a jeho aktivní ochrana (udržitelné formy dopravy, ochrana přírody, šetření energiemi, nakládání s vodou, šetrná spotřeba včetně stravování, ad.). Součástí tohoto cíle je i problematika vlivů lidské činnosti na klima, nutnost jeho adaptace a také otázky udržitelných forem cestovního ruchu, minimalizujících vliv na cenná přírodní území kraje. Nejefektivnějším nástrojem osvěty je v tomto případě příklad – viz aplikace OZE, adaptačních opatření, podpory elektromobility, apod. ze strany MSK a obcí na jeho území. Účinným nástrojem je také podpora rozšiřování MA21 do dalších obcí a měst (viz požadavek SR MSK 2019-2027) a rozvoj environmentálních informačních center, demonstrujících potřebná opatření také samotnou stavbou. Účelné je také využívání moderních marketingových nástrojů, typu sociálních sítí, elektronických medií, mobilních aplikací, apod.

4. Zajistit optimální zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí

Na základě dostatečné úrovně informací o stavu životního prostředí a odpovídajícího environmentálního vědomí (resp. informací o klimatické změně) bude veřejnost dále motivována k účasti na projednávání vlivů rozvojových záměrů, koncepčních dokumentů i jednotlivých projektů na životní prostředí. Motivace veřejnosti k odpovědnému rozhodování v souladu s principy udržitelného rozvoje bude podporována vhodnými nástroji komunikační strategie. Klíčovým prvkem však je otevřené, dlouhodobé a komplexní informování, nikoliv ad hoc kampaně k podpoře připravované investice. Typickým příkladem je nutnost trvalého informování o připravovaných změnách v oblasti odpadového hospodářství (oběhové hospodářství, omezení skládkování, zvýšené nároky na re-use, nutnost materiálového a energetického využití odpadů, riziko zvyšujících se poplatků, časové nároky na přípravu nezbytných technologií, apod.), nikoliv např. jednorázová, byť déletrvající kampaň v případě záměru na výstavbu zařízení na termickou likvidaci či energetické využití odpadů.

5. Podporovat zvýšení konkurenceschopnosti environmentálně a klimaticky šetrného podnikání

Podnikatelská sféra bude ve stále větší míře aplikovat dobrovolné nástroje environmentálního managementu, včetně pozitivního přístupu ke spolupráci s veřejností, obcemi a NNO, neboť tento postup bude přinášet odpovídající konkurenční výhody při podnikání a užší spolupráci s veřejnou správou (viz rozvoj společenské odpovědnosti ve Vyhodnocení AP KEVVO 2015-2017). Uvedená podpora je významná především v období kombinovaných dopadů klimatické změny (sucho limitující provoz některých podniků v MSK) a dopadů epidemie Covid 19 (dopady na ekonomiku podniků). Mezi nástroje patří společenské ocenění (viz soutěž společenská zodpovědnost), aplikace chytrých řešení, green procurement, zapojování podniků do mezinárodních projektů (viz IP LIFE COALA), podpora při čerpání transformačních zdrojů (viz JTF), a další.

B.3 SOUHRNNÝ NÁVRH OPATŘENÍ K REALIZACI KONCEPCE EVVO

V této kapitole je dále uveden souhrnný přehled jednotlivých opatření, obsahující také typové aktivity. V předchozích verzích aktualizací KEVVO byla opatření rozpracována do podrobných fiší, což činilo koncepci nepřehlednou a „hůře čitelnou“. V rámci této aktualizace byla zvolena na základě příkladu Strategie rozvoje MSK na léta 2019 – 2027) metoda zjednodušených fiší, které poskytují rychlý přehled i základní informace o konkrétních opatřeních (potenciální projekty, doba působení, garant opatření, potenciální spolupracovníci, financování, ad.

Mezi jednotlivými opatřeními Koncepce EVVO neprochází tak ostrá dělící linie, jak tomu z pragmatických či administrativních důvodů bývá v těch strategických dokumentech, kde se alokace finančních prostředků a další podpora (především ze zahraničních zdrojů) musí jednoznačně vázat na přesně vymezený okruh činnosti, který příslušný zdroj/podpora pokrývá. Některé z následně navržených typových aktivit (projektů) tak svým charakterem náleží více opatřením a jejich konkrétní zařazení pouze do jednoho z nich tak vyplývá z pragmatické snahy zjednodušit obsah celého dokumentu.

V následujícím obrázku, tabulkách tabulce a textu je uveden aktualizovaný přehled opatření k realizaci strategie EVVO v Moravskoslezském kraji. Nová či výrazně přepracovaná opatření jsou v tabulce uvedena italikou.

PŘEHLED OPATŘENÍ

A. Opatření a typové aktivity v oblasti „mimo školství“

A1: Další rozvoj komplexního systému EVVO v MSK

A2: Podpora realizace vybraných typových aktivit v oblasti EVVO a klimatu v organizacích krajské korporace

A3: Výstavba / rekonstrukce / úprava vhodného objektu pro vznik Střediska environmentální/klimatické osvěty MSK

A4: Využití transformace pohornické krajiny pro osvětu v oblasti mitigace a adaptace na dopady změny klimatu

A5: Využití nástrojů EVVO při řešení problémů ŽP, pro něž je nezbytné zapojení veřejnosti

A6: Podpora NNO a metodická podpora v obcích v oblasti EVVO a místní Agendy 21

A7: Podpora EVVO v podnikatelské sféře

B. Opatření v oblasti školství

B1: Profesionalizace environmentálního vzdělávání na školách

B2: Distribuce informací a osvěta pro pedagogy i žáky/studenty

B3: Podpora vzniku center EVVO / výchovy k udržitelnému rozvoji na školách

B4: Prezentace příkladů dobré praxe a vytváření sítí škol

A. Opatření a typové aktivity v oblasti „mimo školství“

Karta opatření	
Název opatření	Další rozvoj komplexního systému EVVO v MSK
Číslo opatření	A.1.
Podporovaný specifický cíl	SC1
Soulad se SWOT	S.A.1, S.A.2, S.A.4, S.A.8., S.A.10
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP ČR, SR MSK
Garant	Odbor ŽPZ
Spolupracující subjekty	odbor ŠMS, případně další útvary KÚ; MSID, MSIC, MEC
Popis opatření	Cílem opatření je v návaznosti na stávající systém environmentálního managementu dále rozvíjet komplexní systém EVVO, tak jak vyplývá z požadavků SP EVVOaEP ČR. V jeho rámci demonstrovat realizaci vhodných opatření na KÚ a v organizacích kraje, jako formy ovlivňování veřejnosti, případně obcí vlastním příkladem.
Typové aktivity	• Další rozvíjení místní Agendy 21 na úrovni kraje • Další uplatňování aktivit chytrého regionu (např. elektromobilita, vodíková mobilita) s demonstračními prvky pro veřejnost a obce • Realizace mitigačních opatření, včetně využívání OZE (šetření energiemi, optimalizace vytápění) • Realizace adaptačních opatření (nakládání se srážkovými vodami, znovuvyužití vody, stínící prvky, zelené fasády a střechy, ad.) • Rozvoj informačního systému ŽP a jeho rozšíření na oblast ochrany klimatu a adaptací
Termín	Průběžně 2021-2027

Potenciální zdroje financování	OPŽP 3, další zdroje EU (komunitní programy), NDT, rozpočet kraje

Karta opatření	
Název opatření	Podpora realizace vybraných typových aktivit v oblasti EVVO a klimatu v organizacích krajské korporace
Číslo opatření	A.2.
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC3, SC5
Soulad se SWOT	S.A.6, S.A.7, S.A.8, S.A.9, S.A.10; O.A.1, O.A.2, O.A.5; T.A.7
Soulad se strategickými dokumenty	NPS EU; SR MSK, SRChR MSK, SADKZ MSK; OŘ KÚ MSK
Garant	Odbor ŽPZ
Spolupracující subjekty	další útvary KÚ; MSID, MSIC, MEC
Popis opatření	Cílem opatření je podpořit aktivity příspěvkových i dalších organizací MSK s cílem aplikace prvků EVVO a klimatu (mitigace, adaptace) s demonstračním dopadem na veřejnost.
Typové aktivity	• Využití know-how MEC, MSIC a MSID a s cílem demonstrace aktivit EVVO a klimatu v různých typech organizací korporace MSK • Uplatňování aktivit chytrého regionu (např. elektromobilita v PO, zejména v organizacích v sociální oblasti) • Realizace mitigačních opatření na budovách v majetku kraje, včetně využívání OZE (šetření energiemi, optimalizace vytápění) • Realizace adaptačních opatření na budovách v majetku kraje (nakládání se srážkovými vodami, znovuvyužití vody, stínící prvky, zelené fasády a střechy, ad.). • Podpora preventivních a edukačních programů v oblasti bezpečnosti (podpora resilience)
Termín	Průběžně 2021-2027

Potenciální zdroje financování	OPŽP 3, OPT, NDT, rozpočet kraje

Karta opatření	
Název opatření	Výstavba/rekonstrukce / úprava vhodného objektu pro vznik Střediska environmentální/klimatické osvěty MSK
Číslo opatření	A.3.
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC3, SC5
Soulad se SWOT	W.A.3, W.A.9, O.A.5
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP, SADKZ MSK
Garant	Odbor ŽPZ
Spolupracující subjekty	další útvary KÚ; MSID, MSIC, MEC
Popis opatření	Cílem opatření je využití finanční podpory v oblasti EVVO / klimatu v novém programovém období pro výstavbu / rekonstrukci či úpravu vhodného objektu pro krajské středisko EVVO/klimatu s demonstračním dopadem na veřejnost a podnikatelskou sféru. Může být koordinováno s A.4.
Typové aktivity	• Výstavba objektu demonstrujícího možná environmentální, mitigační a adaptační opatření a jeho využití pro EVVO a klimatickou osvětu (pasivní budova s demonstračními prvky) • Úprava a využití stávajících budov v majetku kraje pro střediska EVVO a klimatické osvěty (např. v rezortu kultury) • Tvorba programů (s využitím odborných organizací kraje či hot-spotů EVVO v MSK), zajištění financování (výstavba i provoz) z finančních zdrojů nového programového období • Financování osvědčených, důvěryhodných organizací (informačních center) s regionálním významem, se širokým dopadem aktivit na cílové skupiny a veřejnost, tedy např. Domy přírody, ZOO Ostrava, apod.)
Termín	V návaznosti na dostupné finanční zdroje; předpoklad: 2. polovina nového programového období

Potenciální zdroje financování	OPŽP 3, OPT, NDT, komunitární programy (IP LIFE), rozpočet kraje (grantové schema)

Karta opatření	
Název opatření	Využití transformace pohornické krajiny pro osvětu v oblasti mitigace a adaptace na dopady změnu klimatu
Číslo opatření	A.4.
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC3, SC4, SC5
Soulad se SWOT	S.A.6, S.A.7, S.A.8, S.A.9, S.A.10; O.A.1, O.A.2, O.A.5, O.A.6; T.A.7
Soulad se strategickými dokumenty	SR MSK, SRChR MSK, SADKZ MSK, POHO 2030,
Garant	MSID
Spolupracující subjekty	Odbor ŽPZ, další útvary KÚ; MSIC, MEC
Popis opatření	Cílem opatření je využití transformace pohornické krajiny v rámci projektu POHO 2030 k provedení demonstračních opatření k podpoře EVVO a ochrany klimatu. Může být koordinováno s A.3.
Typové aktivity	• Podpora osvětové části projektu POHO 2030 • Využití osvětové části projektu IP LIFE COALA pro EVVO a klimatickou osvětu v MSK (v případě neúspěchu žádosti 2020 nebo 2021 financování části osvětových aktivit z vlastních zdrojů) • Využití partnerství v POHO 2030 pro šíření environmentální a klimatické osvěty
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	OPT, OPŽP 3, NDT, komunitární programy (IP LIFE), rozpočet kraje (grantové schema)

Karta opatření	
Název opatření	Využití nástrojů EVVO při řešení problémů životního prostředí MSK, pro něž je nezbytné zapojení veřejnosti
Číslo opatření	A.5.
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC3, SC4
Soulad se SWOT	W.A.1, W.A.3, W.A.4, W.A.5, W.A.6, W.A.7; T.A.2, T.A.3., T.A.4, T.A.5, T.A.6; O.A.3, O.A.7
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP, SR MSK, SADKZ MSK
Garant	Odbor ŽPZ (odbor DaChR, odbor RRaCR)
Spolupracující subjekty	další útvary KÚ; MSID, MSIC, MEC
Popis opatření	Cílem opatření je zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti ŽP prostřednictvím dlouhodobého působení nástrojů EVVO (nikoliv jen jednorázových kampaní). Cílem je zvýšení motivace veřejnosti při řešení problematiky ovzduší (snižování znečištění z malých zdrojů znečištění a individuální automobilové dopravy), problematiky vzniku a nakládání s odpady (oběhové a odpadové hospodářství), klimatu (mitigace a adaptace), ad. , které nelze bez zapojení veřejnosti úspěšně vyřešit.
Typové aktivity	• Osvěta v oblasti oběhového hospodářství se zaměřením na nový přístup k nakládání s odpady (prevence vzniku, re-use, materiálové a energetické využití) • Dlouhodobá kampaň zaměřená na aspekty energetického využití komunálních odpadů, resp. termické likvidace nebezpečných odpadů, předcházející ad hoc projednávání konkrétního záměru • Osvěta v oblasti snižování emisí z dopravy (podpora využívání hromadné dopravy, cyklo a pěší dopravy s cílem redukovat IAD, zejména ve městech; podpora elektromobility a vodíkové mobility) • Osvěta v oblasti dalšího snižování emisí z malých zdrojů znečišťování ovzduší (zejména v případě snižování ekonomické motivace v novém programovém období) • Osvěta v oblasti ochrany přírody a šetrného cestovního ruchu (rozvolňování koncentrace návštěvnosti v zatížených územích zvyšováním atraktivity jiných oblastí)

	• Podpora aktivit a subjektů, které umožňují bližší vztah k přírodě a zapojení dětí a mládeže (např. v oblasti včelařství) • Využití a podpora hot-spotů EVVO v MSK pro zapojování veřejnosti (VŠB-TUO, OSÚ, ZOO Ostrava, NNO, ad.) • Osvěta v oblasti dopadů klimatické změny, zaměřená na nakládání s vodou, vlivům zvyšování teploty na citlivé skupiny obyvatel, ad. • Využívání standardních nástrojů zapojování veřejnosti – aktivit v rámci Dne Země, Dne bez aut, apod.
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	Rozpočet kraje (grantové schema), OPŽP 3, NDT

Karta opatření	
Název opatření	Podpora NNO a metodická podpora obcí v oblasti EVVO a místní Agendy 21
Číslo opatření	A.6.
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC3, SC4, SC5
Soulad se SWOT	W.A.1, W.A.2, W.A.3, W.A.5-W.A.10; O.A.1., O.A.2., O.A.5; T.A.1, T.A.3., T.A.7, T.A.9; T.A.10,
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP, SR MSK, SADKZ MSK
Garant	Odbor ŽPZ (odbor KŘÚ)
Spolupracující subjekty	další útvary KÚ; MSID, MSIC, MEC
Popis opatření	Cílem opatření podpora NNO a tým i posílení jednoho z klíčových prvků komplexního systému EVVO v kraji a také metodická podpora obcí při rozvíjení EVVO na místní úrovni. Podpora obcí je analogií k dosavadní úspěšné podpoře místní Agendy 21 (jejíž je EVVO významnou součástí), která je zdůrazňována i v aktuální SR MSK 2019-2027) a podpora EVVO na místní úrovni je jedním z klíčových prvků SP EVVOaEP.

Typové aktivity	• Aplikace EVVO při metodické podpoře obcí, zapojených do místní Agendy 21, iniciace zapojení dalších obcí • Podpora zapojení NNO a obcí při uplatňování prvků chytrého regionu • Podpora NNO a obcí při šíření osvěty a samotné realizaci mitigačních opatření, včetně využívání OZE (šetření energiemi, optimalizace vytápění) a adaptačních opatření (nakládání se srážkovými vodami, znovuvyužití vody, stínící prvky, zelené fasády a střechy, ad.), ve spolupráci s MSID, MSIC, MEC • Podpora zapojení NNO a obcí do preventivních a edukačních programů v oblasti bezpečnosti (podpora resilience) • Oceňování obcí, které jsou příkladem pro společensky odpovědnou roli obcí v MSK • Využití poradenství konzultačních center mitigace a adaptace (zapojení MEC, MSID, MSIC) pro obce MSK
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	Rozpočet kraje (grantové schema), OPŽP 3, NDT

Karta opatření	
Název opatření	Podpora EVVO v podnikatelské sféře
Číslo opatření	A.7
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC5
Soulad se SWOT	S.A.1, S.A.2, S.A.6 – S.A.8; W.A.3, W.A.5, W.A.6; O.A.1., O.A.2., O.A.5; T.A.3 – T.A.5
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP, SR MSK, SADKZ MSK
Garant	Odbor KŘÚ (odbor ŽPZ))
Spolupracující subjekty	další útvary KÚ; MSID, MSIC, MEC
Popis opatření	Cílem opatření podpora EVVO v podnikatelské sféře a tím i doplnění komplexního systému EVVO v kraji o další významnou cílovou

	skupinu. Jedním z důležitých přístupů je i spolupráce s podnikatelskou sférou při podpoře zavádění prvků chytrého regionu a jednání s veřejností při prosazování technologií a činností důležitých z hlediska ochrany ŽP v kraji (oběhové hospodářství, termická likvidace odpadů, adaptační opatření, ad.).
Typové aktivity	• Podpora image společensky odpovědných podniků, např. prostřednictvím pokračování soutěže společensky odpovědných firem • Aplikace metod, které legálně zvýhodňují společensky zodpovědné podnikatele v oblasti oběhového hospodářství (zejména zelené nakupování) • Osvěta odborníků, jejichž činnost má dopady na ŽP (vytápění, voda, ad.) • Klimatická osvěta v zemědělství (podpora biodiverzity) a lesnictví (zadržování vody v lesích, podpora přirozeného vodního režimu)
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	Rozpočet kraje (grantové schema), OPŽP 3, NDT

B. Opatření v oblasti školství

Karta opatření	
Název opatření	Profesionalizace environmentálního vzdělávání na školách
Číslo opatření	B.1
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC2
Soulad se SWOT	S.B.1, S.B.2, S.B.6 – S.B.8; W.B.3, W.B.5, W.B.6; O.B.1., O.B.2., O.B.5; T.B.3 – T.B.5
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP, AP KEVVO MSK 2015-2017
Garant	Odbor ŠMS

Aktualizace Koncepce EVVO MSK – KEVVO MSK 2021+

Spolupracující subjekty	Odbor ŽPZ
Popis opatření	Cílem opatření je zvýšení úrovně EVVO ve školách zapojením externích expertů a zvýšením kvalifikace koordinátorů EVVO.
Typové aktivity	• Zapojení externích expertů do environmentálního vzdělávání ve školách, zejména v oblasti ochrany klimatu a adaptací dopadu na změnu klimatu • Specializační studium koordinátorů EVVO rozšířené i o oblast ochrany klimatu a adaptací • Další vzdělávání koordinátorů EVVO, včetně pravidelných možností setkávání (včetně setkávání v digitálním prostoru)
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	Rozpočet kraje (grantové schema), OPJAK, NDT

Karta opatření	
Název opatření	Distribuce informací a osvěta pro pedagogy i žáky/studenty
Číslo opatření	B.2
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC2
Soulad se SWOT	S.B.1 – S.B.4; W.B.1., W.B.3; O.B.3, O.B.6; T.B.3, T.B.6
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP
Garant	Odbor ŠMS
Spolupracující subjekty	Odbor ŽPZ

Aktualizace Koncepce EVVO MSK – KEVVO MSK 2021+

Popis opatření	Cílem opatření je informovanosti v oblasti ŽP ve školách s přispěním informační základny MSK.
Typové aktivity	• Pravidelné poskytování informací o stavu životního prostředí a klimatu – možnost napojení na informační systém MSK (poskytovatelům i příjemcům služeb EVVO). • Nabídka aktuálních vzdělávacích informací školám a školským zařízením (finanční zdroje, apod.) • Zpracování a interpretace informací do využitelné podoby (tištěné, elektronické, audiovizuální) a její distribuce • Podpora získávání, výměna a sdílení informací všemi vhodnými formami (semináře, konference, internet, dny otevřených dveří, exkurze).
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	Rozpočet kraje, OPJAK, NDT

Karta opatření	
Název opatření	Podpora vzniku center EVVO / výchovy k udržitelnému rozvoji na školách.
Číslo opatření	B.3
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC2
Soulad se SWOT	S.B.1 – S.B.3; O.B.3, O.B.5, O.B.6, O.B.8; T.B.6
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP, AP KEVVO 2015-2017
Garant	Odbor ŠMS
Spolupracující subjekty	Odbor ŽPZ
Popis opatření	Cílem opatření je vznik center EVVO na školách, spojujících školskou EVVO s praxí (viz příklady dobré praxe v současnosti).

Aktualizace Koncepce EVVO MSK – KEVVO MSK 2021+

Typové aktivity	• Podpora vzniku center EVVO zaměřených na životní prostředí, ochranu klimatu a udržitelný rozvoj na školách • Zapojení škol a školských zařízení do monitoringu vybraných indikátorů prostřednictvím školních projektů. • Propojení systémového poradenství se školstvím. • Spolupráce s externími experty
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	Rozpočet kraje, OPJAK, NDT

Karta opatření	
Název opatření	Prezentace příkladů dobré praxe a vytváření sítí škol.
Číslo opatření	B.4
Podporovaný specifický cíl	SC1, SC2
Soulad se SWOT	S.B.1, S.B.3, S.B.4; W.B.5; O.B.2, O.B.5, O.B.8; T.B.7
Soulad se strategickými dokumenty	SP EVVOaEP, AP KEVVO 2015-2017
Garant	Odbor ŠMS
Spolupracující subjekty	MEC, MSID
Popis opatření	Cílem opatření je podpora EVVO prostřednictvím prezentace dobré praxe, která je ideálním příkladem pro aplikaci úspěšných aktivit i ve školách, v nichž EVVO není příliš rozvinutá. Významnou roli zde mohou sehrát školy, které jsou citovány v analytické části koncepce (ekologické školy, apod.).
Typové aktivity	• Využití vybraných opatření, vynucených epidemií Covid-19, v další činnosti škol (digitální komunikace) s cílem snížení vlivů na ŽP a klima.

Aktualizace Koncepce EVVO MSK – KEVVO MSK 2021+

	• Presentace příkladů dobré praxe v oblasti ŽP a ochrany klimatu, včetně opatření na budovách škol (adaptace na změny klimatu, apod.)• Další síťování škol, zaměřených na EVVO a ochranu klimatu s cílem výměny zkušeností
Termín	Od roku 2021
Potenciální zdroje financování	Rozpočet kraje (grantové schema), OPŽP, komunitární programy, OPJAK, NDT

B.4 SPECIFICKÉ DOPADY EPIDEMIE SARS 2–COV NA UPLATŇOVÁNÍ EVVO

V průběhu zpracování Aktualizace KEVVO MSK 2020 došlo k bezprecedentnímu nouzovému stavu s omezením běžného života společnosti v důsledku pandemie viru SARS 2 - Cov19. Dopady se pochopitelně projeví a budou projevovat i v oblasti životního prostředí a mají svoji reflexi i v oblasti EVVO, která na takovou situaci musí reagovat, zejména když lze očekávat přetrvávající dopady do budoucna (což se projevilo v opakování nouzového stavu na podzim 2020). Následující potenciální negativní i pozitivní dopady jsou omezeny na oblasti důležitých z hlediska rolí EVVO (uváděny jsou i aktuální, případně krátkodobé vlivy, protože nelze vyloučit jejich dopady i ve střednědobém horizontu) a lze je považovat za zobecnění pro případné další opakování nouzového stavu v počátečním období návrhového horizontu, nebo obdobnou situaci ve vzdálenější budoucnosti:

Potenciální negativní dopady

- snížení dostupných finančních prostředků (včetně dotačních) pro oblast ŽP, včetně podpory EVVO v souvislosti se změnou priorit financování a omezování rozpočtu kraje i státu
- zvýšení spotřeby jednorázových plastových obalů a materiálů (např. jednorázové plastové obaly pro výdej a rozvoz jídel, balené pečivo, jednorázové rukavice ad.), které je v rozporu s principy oběhového hospodářství
- zvýšení produkce nebezpečného odpadu (kontaminované ochranné prostředky), včetně souvisejícího poklesu podpory třídění komunálního odpadu, mj. v důsledku zákazu třídění odpadů domácností v karanténě
- snížení zájmu veřejnosti o téma ochrany ŽP a klimatu/adaptace na dopady změny klimatu v důsledku převládajícího společenského tématu epidemie
- zvýšení tlaku intenzivního cestovního ruchu na cenná, resp. zvláště chráněná území v důsledku podpory CR v ČR a omezené možnosti vycestování do tradičních zahraničních turistických cílů a tím i zvýšené požadavky na EVVO v oblasti ochrany přírody a krajiny
- zvýšení individuální dopravy na úkor hromadné dopravy (v důsledku obav z nákazy v hromadné dopravě) a relativizace apelu na snižování dopadů IAD na životní prostředí

Potenciální pozitivní dopady

- progresivní vývoj práce na dálku (z domova) a vyšší využívání virtuálních nástrojů komunikace (videokonference, apod.), podporující principy EVVO (omezení denních cest do práce i služebních cest)
- zvyšuje se potenciál nemotorové dopravy jako reakce na hrozby nákazy v prostředcích hromadné dopravy, který lze pro účely EVVO využít (opačně působí i zvýšené využívání IAD)
- snaha vyhýbat se intenzivně navštěvovaným atraktivním lokalitám (opačně působí i soustředění na domácí cestovní ruch)

ZÁVĚR

Tato Aktualizace Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje obsahuje aktualizovaný návrh opatření a typových aktivit ve standardním rozdělení na oblast „mimo školství“ a oblast EVVO ve školství.

Na rozdíl od předchozích aktualizací je tato současná významně ovlivněna několika zásadními skutečnostmi. Jimi jsou především nové výzvy v oblasti ochrany klimatu, adaptace na dopady změny klimatu, realizace Strategie chytrého regionu MSK a dalších, relativně významných změn, které proběhly v posledních 2-3 letech.

Na druhé straně je připravena v době, kdy zatím nejsou známy podrobnosti nového programového období EU 2021 - 2027 a lze je zatím odhadovat pouze na základě návrhů nové kohezní politiky a dalších návrhových verzí dokumentů, či návrhu rozpočtu EU. Navíc je celý proces zásadně ovlivněn dopady epidemie Covid 19, která ovlivní nejen rozpočet EU, ale také řadu dalších aspektů, spojených s návratem společnosti do standardních podmínek.

Tato pracovní verze byla z důvodu pandemie SARS 2 – Cov připravena bez obvyklého pravidelného setkávání s klíčovými aktéry EVVO v MSK a měla by být diskutována např. v rámci kulatých stolů nebo Fórum místní Agendy 21, až bude umožněno jejich konání.

Příloha obsahuje vyhodnocení Akčního plánu 2015 – 2017 a návrh Akčního plánu 2021 – 2023.